

MEDICINALBERETNING

FOR

THISTED AMTSLÆGEKREDS

★

1958

Lægerne erindres om:

Blanketter til dødsattester, ugelister o. l. anmeldelser, graviditetskort, journaler til profylaktiske undersøgelser af børn, m. v. rekvireres hos firmaet *Johan Ullstad & Sønner, Kompagnistræde 10, København K.*

Tilfælde af barselseber

- - tyfus og paratyfus
- - meningitis cerebrospin. epid.
- - poliomyelitis epidemica
- - vaccinationskomplikationer fra nervesystemets side

} anmeldes på gul blanket både til sundhedsstyrelsen og embedslægen.

Tilfælde af difteri og scarlatina

- - malaria artificialis
- - Weils sygdom (leptospiroser)

} anmeldes på gul blanket til embedslægen.

Tilfælde af mildtbrand hos mennesker

- - mund- og klovsyge hos mennesker
- - myalgia epidemica

} anmeldes ved påtegning om patienternes navn og adresse på ugelisten.

De på gul blanket særligt anmeldte sygdomme skal også opføres på ugelisten, der for hver uge skal indsendes senest mandag, og det vil være formålstjenligt i disse tilfælde (således altid ved difteri og scarlatina) at anføre patientens navn og bopæl i rubrikken »Anmærkning«. Endvidere erindres om, at der ved anmeldelse af *syfilis* skal anføres i den særlige rubrik på ugelisten: køn, fødselsdato, forbogstav i efternavn samt journalnummer.

Tilfælde af tuberkulose (lunge- og extrapulm. tub.) anmeldes på de dertil udarbejdede nye blanketter. Blanketterne adresseres til *Tuberkulosestationen*.

For anmeldelser forsynet med *Postbesørges ufrankeret* betales porto af embedslægen ved modtagelsen, i modsat fald beregner postvæsenet strafporto. Flere forsendelser kan sendes i ét omslag.

For dødsattesternes vedkommende erindres om, at afdødes *ægteskabelige stilling* altid skal anføres, og at under *stilling og næringsvej* betegnelser som »invaliddepensionist«, »folkepensionist«, »rentier« o. l. bør suppleres med *oplysning om afdødes tidligere erhverv*.

Kommunalbestyrelserne erindres om:

at det påhviler embedslægerne at yde bistand i alle spørgsmål af sundhedsmæssig natur; herunder også bestemmelserne i de sociale love, for såvidt disse angår den offentlige sundhedspleje.

Sundhedskommissionerne erindres om:

pligten til at give embedslægen og politimesteren underretning om tid og sted for afholdelse af kommissionsmøde, i forbindelse med oplysning om dagsorden.

MEDICINALBERETNING

FOR

THISTED AMTSLÆGEKREDS

1958

VED AMTSLÆGE L. FOLKE

AFSNITTET OM TUBERKULOSESTATIONERNES VIRKSOMHED
VED OVERLÆGE G. BINDSLEV OG
AFDELINGSLÆGE M. HOLM

THISTED AMTS TIDENDES
BOGTRYKKERI
1959

Indholdsfortegnelse

	<i>Side</i>
I. <i>Topografi, demografi</i>	3
<i>Medicinalpersoner</i>	5
II. <i>Sygelighed og dødelighed</i>	10
Skematisk sygeliste for byerne.....	6
Skematisk sygeliste for landkommunerne	8
Oversigt over dødsårsagerne	14
III. <i>Sygebehandling. — Sygehusene</i>	16
Hjemmesygepleje m. m.	18
IV. <i>Særlige foranstaltninger mod sygdomme</i>	19
V. <i>Forebyggende helbredskontrol</i>	20
Sundhedsplejerskernes virksomhed	21
Omsorg for børn i skolealderen	22
Omsorg for unge, for gamle og kronisk syge	26
VI. <i>Offentlig hygieine. — Sundhedskommissionerne</i>	27
Drikkevandsforsyning	29
Kontrol med næringsmidler	32
Bolighygieine, idræt m. m.....	38
Kloakering	39
VII. <i>Lovgivning vedr. medicinalpersoner m. m.....</i>	41
VIII. <i>Embedslægenes virksomhed</i>	42
<i>Tuberkulosestationernes virksomhed (ved overlæge G. Bindslev og afdelingslæge M. Holm)</i>	43

I. Topografi, demografi og medicinalpersoner

THISTED AMTSLÆGEKREDS er identisk med Thisted amt, som har et areal på 1773,58 km² og en kystlinie på 521 km.

Den er delt i to lægekredse:

Thisted lægekreds omfatter Thisted købstad og følgende 38 landkommuner: Bedsted-Grurup, Boddum-Ydby, Fjerritslev, Harring-Stagstrup, Hassing-Villerslev, Helligsø-Gjettrup, Hillerslev-Kaastrup, Hjardemaal, Hjortdal, Hundborg-Jannerup, Hunstrup, Hurup, Hvidbjerg-Lyngs, Hvidbjerg-Ørum-Lodbjerg, Jegindø, Kjettrup-Gøttrup, Nors-Tved, Nørhaa, Ræhr-Hansted-Vigsø, Sennels, Sjørring-Thorsted, Skinnerup, Skjoldborg-Kallerup, Skyum-Hørdum, Snedsted, Søndbjerg-Odby, Sønderhaa-Hørsted, Thisted landsogn, Thorup-Klim, Tilsted, Tømmerby-Lild, Vang-Tvorup, V.-Ø. Vandet, Vestervig-Agger, Visby-Heltborg, Vust, Øsløs-Vesløs-Arup, Østerild.

Morsø lægekreds omfatter øen Mors (areal 363,2 km²) med Nykøbing M. købstad og følgende 14 landkommuner: Alsted-Bjergby, Dragstrup-Skallerup, Flade-Sdr. Draaby, Frøslev-Møllerup, Galtrup-Ø. Jølby, Karby-Hvidbjerg-Redsted, Ljørslev-Ørding, Lødderup-Elsø, Sejerslev-Ejerslev-Jordsby, Solbjerg-Sundby, Tæbring-Outrup-Rakkeby, Tødsø-Erslev, Vejerslev-Blidstrup, Ø.-V. Assels.

Befolkningsstatistik.

I tilslutning til de skematiske oplysninger i tabel 1a og 1b om folketallet og antallet af fødte og døde kan bemærkes, at *befolkningstætheden* for amtet som helhed (det gennemsnitlige antal beboere pr. km²) er 48. Tættest befolket er Mors med 75 beboere pr. km², mens befolkningstætheden i den øvrige del af amtet er meget vekslende og i gennemsnit kun 41 pr. km².

Folketallet steg i femårsperioden imellem folketællingerne 1950 og 1955 kun ubetydeligt, nemlig med ca. 550 personer, heraf Mors med 150 og Thisted lægekreds med ca. 400 personer. Nykøbing's folketal steg 362 og Thisted's faldt 270. Ved sammenligningen mellem amtets folketal ved de to folketællinger er der taget hensyn til, at Thyborøn med ca. 1800 indbyggere hørte til Vestervig-Agger kommune og dermed under Thisted amt indtil 1954, men at Thyborøn fra dette år blev en selvstændig kommune hørende under Riggøbing amt.

Siden folketællingen i 1955 er købstædernes folketal faldet med 200 og landkommunernes med 871, tilsammen 1071. Alt ialt er folketallet i Thi-

sted amt — bortset fra Thyborøns udskillelse af amtet — faldet med ca. 520 siden 1950.

I det samme tidsrum har der været et fødselsoverskud på ca. 5600 personer i Thisted amt. Opgørelsen viser således, at der i de 8 år siden 1950 må være sket en bortflytning her fra amtet på godt 6000 personer eller godt 750 årligt, svarende til knap 1 % årligt af amtets indbyggere. Særlig mærkbar har nedgangen i folketallet været i mange af de egentlige vestkystkommuner.

Antallet af levendefødte har været nedadgående i de senere år.

Antallet af døde var omtrent som i fjor. Disse tal i tabel 1 a og 1 b er af sundhedsstyrelsen korrigeret efter hjemsted, således at de angiver dødsfald af personer, som var hjemmehørende i Thisted amt.

Fødselsoverskuddet er som følge af, at der nu fødes færre børn, faldet en del i de senere år, og det var i år usædvanligt lille.

Tabel 1 a. **Befolkningsstatistik** *Absolutte tal.*

	Folketal			Levendefødte		Dødfødte		Døde		Heraf døde under 1 år	
	efter tælling 1/10—55	beregnet pr. 1/7 1958	1957	1958	1957	1958	1957	1958	1957	1958	1957
<i>Thisted lægekreds</i>											
1. Thisted by	8935	8704	8731	191	214						
2. Landkommuner ..	51412	49851	50026	830	823						
<i>Morsø lægekreds</i>											
1. Nykøbing M. by ..	9293	9324	9287	185	204						
2. Landkommuner ..	18063	17753	17858	235	289						
Samtlige byer	18228	18028	18018	376	418	2	2	210	183	5	8
Samtlige landkomm. .	68475	67604	67884	1065	1112	20	18	603	637	29	39
<i>Amtslægekredsen ialt</i>	86703	85632	85902	1441	1530	22	20	818	820	34	47

Tabel 1 b. **Befolkningsstatistik** *Forholdstal.*

	Levendefødte pr. 1000 indbyggere		Dødfødte pr. 1000 født		Døde pr. 1000 indbyggere		Heraf døde u. i år pr. 1000 levendefødte		Fødselsoverskud pr. 1000 indbyggere	
	1958	1957	1958	1957	1958	1957	1958	1957	1958	1957
Amtslægekredsen ialt ..	16,8	17,7	15,3	13,1	9,6	9,5	24	31	7,2	8,3

Tabel 2. Medicinalpersoner ved årets udgang. 1958 1957

		1958	1957
1. Læger	Amtslæge	1	1
	Kredslæge	1	1
	almindelig praktiserende læger	32	31
	praktiserende speciallæger	3	3
	overordnede sygehuslæger	9	9
	Læger med anden civil lægevirksomhed	1	1
		47	46
	heraf {		
	distribuerende læger	3	3
	visiterende læger	2	2
skolelæger	9	9	
2. Selvstændig praktiserende tandlæger	12	10	
3. Apotekere	11	11	
4. Hospitalsapotekere	0	0	
5. Jordemødre	18	19	
6. Sundheds- plejersker	{ spædbørnsshpl.	2	2
	{ Skoleshpl.	0	0
	{ Shpl. med kombineret ordning	0	0
	{ Ledende sundhedsplejersker	0	0
7. Tuberkulosestationssygeplejersker	2	2	

Medicinalpersoner.

Thisted amtslægekreds og Thisted lægekreds: Amtslæge Lejf Folke, Skovgade 20, Thisted. Ansat 1. december 1937.

Morsø lægekreds: Kredslæge Aksel Stigaard, Grønnegade 1, Nykøbing M. Ansat 1. februar 1945.

Læge Tage Kirkeby nedsatte sig som praktiserende læge i Fjerritslev i kampagniskab med læge Torben Ebbe.

Tandlæge Ejner Hougaard Nielsen nedsatte sig som tandlæge i Thisted.

Tandlæge Hans Jørgen Juel Jepsen nedsatte sig som tandlæge i Nykøbing.

Distriktsjordemoder, frk. Maren Christensen, Hvidbjerg, modtog p. gr. af alder afsked pr. 1. oktober.

Distriktsjordemoder, fru Astrid Bertelsen, Frøstrup, modtog efter ansøgning afsked pr. 1. oktober.

Jordemoder, frk. Anna Skaarup Rask, ansattes fra d. 1. oktober som distriktsjordemoder i Frøstrup.

Apoteker J. A. Rørbæk-Jensen, Hundborg, flyttede til Frederikshavn, og cand. pharm. Tage Pagh Fregerslev overtog d. 1. marts driften af Hundborg apotek.

Skematisk sygeliste for byerne

	Under 1 år	1—4 år	5—14 år	De syges alder				Ialt	Januar
				15—64 år		65 år og derover			
				M.	Kv.	M.	Kv.		
kus									
ratyfus									
demisk hjerne-rygmarvsbetændelse									
it børnelammelse med lammelse ..									
it børnelammelse uden lammelse..									
demisk hjernebetændelse									
septerier									
alaria opstået i Danmark									
alaria opstået udenfor Danmark ..									
septerier									
arlagensfeber			6					6	
rselsefter efter abort									
rselsefter efter fødsel									
reudslet hos nyfødte									
vkrampe hos nyfødte									
slinger	1	23	43		1			68	
le hunde	3	6	3					12	3
ldkopper	5	64	57		1			127	
hoste		13	21		1			35	
resyge			2	2				4	2
luenza	18	78	148	214	180	10	13	661	64
indelig halsbetændelse	78	397	427	256	255	2	3	1418	119
nchitis	49	135	86	87	69	43	46	515	70
tarrhalsk lungebetændelse	41	105	47	38	29	20	25	305	26
spøs lungebetændelse		4	8	11	10	1	3	37	2
ut smitsom mave-tarmkatarrh	18	108	101	46	60	3	12	348	12
idemisk gulsot		1	5	1	2			9	1
tfieber		1	1		2			4	1
sen					1			1	
Tilsammen..	213	935	955	655	611	79	102	3550	300
torré				4	3			7	
erisk sår, ikke tidl. diagnosticeret									
ervet syfilis, friske tilfælde									
dfødt syfilis, ikke tidl. diagn.									
nfogranuloma ingvinale									
unkergalskab									
at		6	8	5	8			27	9

Skematisk sygeliste for landkommunerne

	Under 1 år	1—4 år	5—14 år	De syges alder				I alt	Januar
				15—64 år		65 år og derover			
				M.	Kv.	M.	Kv.		
kus									
atyfus									
demisk hjerne-rygmarvsbetændelse		2						2	1
rit børnelammelse med lammelse ..			3		1			4	1
rit børnelammelse uden lammelse ..									
demisk hjernebetændelse		1						1	
sejterti									
alaria opstået i Danmark									
alaria opstået udenfor Danmark ..									
terti									
rlagensfeber	2	8	23	1	2			36	2
rsel-feber efter abort									
rsel-feber efter fødsel					1			1	
reudslet hos nyfødte	4							4	
rkrampe hos nyfødte									
slinger	2	32	53					87	19
le hunde	7	21	11		1			40	5
ldkopper	2	42	43	5				92	7
hoste	25	101	93	1	1			221	20
esyge		5	5	4	5			19	5
luenza	39	193	382	496	412	40	39	1601	168
indelig halsbetændelse	145	653	874	448	450	7	11	2588	244
chitis	287	477	362	347	361	213	203	2250	381
tarrhalsk lungebetændelse	110	182	126	86	82	85	75	746	75
ipøs lungebetændelse		4	8	18	10	4	2	46	3
ut smitsom mave-tarmkatarrh	79	163	124	118	114	15	20	633	58
idemisk gulsot			4	3	7	1	2	17	1
tfieber			2	5	16			23	4
sen			1	19	24	3	3	50	3
Tilsammen..	702	1884	2114	1551	1487	368	355	8461	997
torré				3				3	
nerisk sår, ikke tidl. diagnosticeret									
hvervet syfilis, friske tilfælde									
dfødt syfilis, ikke tidl. diagn.									
mphogranuloma ingvinale									
ankergalskab									
at		7	23	12	14			56	15

i Thisted amtslægekreds for år 1958.

Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.	Hele året		
											1958	1957	
													1.
							1				2	6	2.
								3			4		3.
													4.
			1								1	3	5.
													6.
													7.
													8.
11	3	5	2		2	4	2	4		1	36	44	9.
	1												10.
			2			2					1	2	11.
											4	8	12.
13	17	4	8	17	7	1				1	87	905	13.
2	1	3	3		3	7	3	10		3	40	115	14.
5	2	11	10	22	10	9	1	5	4	6	92	264	15.
5	6	3	5	2	5	31	19	35	22	68	221	1049	16.
	1	1	1	1	2	2		2	4		19	370	17.
127	157	108	111	95	67	101	174	173	138	182	1601	6391	18.
161	240	208	249	172	223	212	222	260	192	205	2588	2407	19.
215	300	192	173	126	137	103	127	145	167	184	2250	2099	20.
106	103	61	70	43	45	30	39	67	58	49	746	776	21.
3	3	5	3	7	9	2	8		1	2	46	47	22.
34	44	51	94	71	60	52	58	49	31	31	633	595	23.
1		3	1	1	2	1	1	1	2	3	17	65	24.
1	1	3	1	1	2	1		4	4	1	23	26	25.
3	7	2	7	5	2	4	4	7		6	50	53	26.
687	886	660	741	563	576	562	659	765	623	742	8461	15225	
					1		1			1	3	8	27.
													28.
												1	29.
													30.
													31.
													32.
11	6		3			6	2	6		1	56	150	33.

II. Sygelighed og dødelighed

Infektionssygdomme.

	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952
Byerne	3550	5752	4333	4628	6490	5309	5010
Landkommunerne ..	8461	15225	9270	9779	13709	11612	12032
Amtslægekredsen ..	12011	20977	13603	14407	20199	16921	17042

Den relative sygelighed (forholdet mellem antallet af anmeldte sygdomstilfælde og folketallet) har været:

	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952
Byerne	20,0 %	32,0 %	23,9 %	25,3 %	35,5 %	29,1 %	27,2 %
Landkommunerne .	12,5 %	22,4 %	13,5 %	14,3 %	20,1 %	17,0 %	17,6 %
Amtslægekredsen .	14,0 %	24,4 %	15,7 %	16,6 %	23,2 %	19,5 %	19,7 %

Når tallene således var væsentligt lavere end året forud, skyldes det hovedsagelig, at den store influenzaepidemi i efteråret 1957 var overstået inden nytår. Der forekom i det hele taget ingen egentlige epidemier i årets løb.

En besætning på henved 300 ungdyr på gården »Rosvang« vest for Thisted blev i september angrebet af en musetyfus-infektion, som mere end 25 dyr bukkede under for. Veterinærmyndighederne isolerede besætningen og sørgede for, at mælken fra dens få køer blev kogt. Nogle få af beboerne fik lette mave-tarmtilfælde, og hos en af dem påvist *salmonella typhi murium*.

Tyfus: ingen tilfælde. Paa Mors optrådte i 1918 en alvorlig tyfusepidemi med henved 300 tilfælde. Siden er der næsten hvert år — indtil 1950 — forekommet tilfælde af sygdommen.

I Nykøbing M. kendes 2 tyfusbacilbærere, som har fået sundhedsstyrelsens vejledning og kontrolleres.

Paratyfus: ingen tilfælde og ingen bacilbærere.

Børnelammelse: 4 tilfælde, alle med lammelse og hos børn, der var polio-vaccineret.

Difteri: er ikke forekommet i de sidste 11 år.

Svingefeber (»kalvekastningsfeber«): ingen tilfælde i de sidste 5 år.

Tabel 7. Anmeldte tilfælde af kønssygdomme.

	Gonorré					Erhvervet syfilis				
	1958	1957	1956	1955	1954	1958	1957	1956	1955	1954
Byer	7	12	14	17	31	0	0	0	2	0
Landkommuner	3	8	13	5	9	0	1	0	0	2
Amtslægekredsen ialt	10	20	27	22	40	0	1	0	2	2

Kønssygdomme er i de sidste år blevet overordentligt sjældne. De behandles som regel for offentlig regning af embedslægerne og de visiterende læger — jfr. tabel 8.

Opsporingen af smitekilder har ikke voldt sådanne vanskeligheder, at det var nødvendigt at anmode politiet om bistand.

Tabel 8. De visiterende lægers virksomhed.

Lægens bopæl	Antal behandlede patienter med				Observationer	
	gonorré		syfilis		1958	1957
	1958	1957	1958	1957		
Thisted	5	8	1	1	11	11
Nykøbing M.	6	7	1	2	6	9
Fjerritslev	3	1			2	1
Vestervig						
Amtslægekredsen ialt	14	16	2	3	19	21

Tuberkulose.

Angående nye tilfælde af tuberkulose og tuberkulosebekæmpelsen henvises til årsberetningen for Thisted amts tuberkulosestationer, side 43. Af tuberkulose døde 2 (se tabel 4), hvilket svarer til 0,24 pr. 10.000 indbyggere. I tiåret 1935—1945 var tuberkulosedødeligheden gennemsnitlig 3,8 pr. 10.000 indb., og før den tid lå den endnu langt højere.

Forgiftninger.

Sygehusene behandlede 54 patienter med akutte forgiftninger (1957: 52, 1956: 49, 1955: 48, 1954: 60, 1953: 53), hvoraf 27 selvmordsforsøg med 1 dødsfald (barbitursyrepræparater 23, mechloral 1, restenil 2, trilafon 1). I 27 tilfælde skyldtes forgiftningerne en ulykkelig hændelse; disse patienter kom sig alle (kulilte 2, alkohol 4, bladan 3, saltsyre 1, ammoniak 1, benzin 1, petroleum 1, guldregn 1, hugormebid 1, insektstik 1, barbitursyrepræparater 3, andre medicamentelle forgiftninger 8).

Dødeligheden

var som tidligere nævnt 9,6 ‰.

Dødsårsagerne fremgår af tabel 4.

Antallet af dødsfald som følge af motorkøretøjsulykker var i år usædvanligt stort (jfr. tabel 5).

**Dødsmåden for samtlige dødsfald, der har givet anledning
til lovmæssigt ligsyn.**

Tabel 5.

	1958	1957
Ulykkestilfælde.		
Trafikulykker ved motorkøretøjer	17	8
Andre trafikulykker	1	
Forgiftninger		
Nedstyrtning og fald	2	1
Maskinulykker		
Forbrænding og skoldning	1	
Ulykker med skydevåben eller eksplosive stoffer		1
Drukneulykker	3	4
Andre ulykker	2	2
Selv mord.		
Forgiftninger med sovemidler	1	2
Gasforgiftninger		
Andre forgiftninger		
Hængning	8	6
Drukning	5	1
Selv mord med skydevåben eller eksplosive stoffer.....	1	
Selv mord på anden måde		1
Mord og drab		
Naturlig død	16	23
Ukendt døds måde	1	2

III. Sygebehandling

Sygehuse og andre helbredelsesinstitutioner.

Sygehusenes belægningsforhold m. m. er belyst i tabel 9.

Centralsygehuset i Thisted består af en kirurgisk, en medicinsk og en gentgenafdeling. Denne har foretaget 8006 røntgenundersøgelser og givet 3082 røntgenbehandlinger til 421 patienter. Afdelingen har ingen sengepladser og figurerer ikke i tabel 9.

I den kirurgiske afdelings tal (tabel 9) indgår belægningen med øre-, næse- og hals sygdomme (10 sengepladser i en særskilt bygning) og øjen sygdomme, som behandles af speciallæger. I afdelingen gives efter lægehenvi- sning ambulante behandling i meget begrænset omfang (lukket ambulatorium).

Til den medicinske afdeling er knyttet en diagnosestation for medicinske sygdomme, hvor 70 patienter undersøgtes ambulante (1957: 61). Sygehusets centrallaboratorium foretog 731 undersøgelser (610) på ambulante patienter henvist af de praktiserende læger.

	Antal senge- pladser	Belægning				
		1/1 1958	indlagte	udskrevne	døde	31/12 1958
<i>Sygehuset, Thisted</i>						
medicinsk afdeling	70	38	1299	1223	79	35
kirurgisk afdeling	90	66	2791	2809	60	48
<i>Amtssygehuset, Ring M.</i>						
kirurgisk afdeling	88	75	2379	2286	84	84
<i>Sygehuset, Fjerritslev</i>						
kirurgisk afdeling	35	20	421	402	24	15
<i>Sygehuset, Koldby</i>						
kirurgisk afdeling	25	14	366	341	22	17
<i>Sygehuset, Vestervig</i>						
kirurgisk afdeling	28	15	439	434	13	7
<i>Sygehuset, Hvidbjerg</i>						
kirurgisk afdeling	12	3	170	157	14	2
Samlet ialt	348	231	7865	7652	296	208

incl. røntgenoverlægen, narcoseoverlægen, excl. øjen- og ørelægen. **) excl. røntgenlægen og den medicinske konsulent.

By- og amtssygehuset i Nykøbing har blandet medicinsk-kirurgisk belægning. Som medicinsk konsulent fungerer overlæge Holger Nielsen, Thisted, der tilser de medicinske patienter ugentlig.

Amtsradiologen, overlæge Betak, Thisted, leder ved besøg to dage ugentlig sygehusets røntgendiagnostik og -behandling, og narkoseoverlæge A. Møller-Madsen, Thisted, er til rådighed for Nykøbing sygehus 2 dage ugentlig.

Antallet af sengepladser i Thisted amts sygehuse er som tidligere omtalt ca. 20 % mindre i forhold til indbyggerantallet end det gennemsnitlige antal sengepladser i provinsens sygehuse som helhed, og antallet af patienter behandlet i amtets sygehuse ligger tilsvarende lavere end gennemsnittet i andre amter.

Den tiltrængte forøgelse af sengepladsernes antal og den nødvendige udvidelse og modernisering af operations- og røntgenafdelingerne ved amtets sygehusvæsen er i årets løb kommet et godt skridt nærmere. Ved centralsygehuset i Thisted påbegyndtes byggearbejdet med en 6-etagers bygning indeholdende badeafdeling, operationsafdeling, røntgenafdeling

Thisted amt 1958.

Samlet antal sygedage	Daglig gennemsnitsbelægning	Antal operationer på		Antal af		
		Indlagte patienter	ambulante patienter	læger	autoriserede sygeplejersker	sygeplejeelever
23811	65,2					
37016	101,4	2143		} 12*)	34	32
38064	104,3	1378		6**)	28	23
8459	19,2	74		2	5	5
7138	19,6	117		1	4	4
8647	23,7	209		1	5	0
2140	5,9	77	48	1	1	2
125275	339,3	3998	48	23	77	66

og 3 etager med sygeafsnit à 30 senge. Efter at man i Nykøbing M. havde opgivet at modernisere og udvide det gamle sygehus, vedtoges det i 1957 at opføre et nyt sygehus på et frit, smukt beliggende areal ud mod Limfjorden, lidt nord for byen. Ved slutningen af 1958 var de 3 hovedbygninger (patientafdeling, behandlingsafdeling og økonomiafdeling) næsten under tag. Det nye sygehus er normeret til 120 patienter, og spørgsmålet om at dele det i en kirurgisk og en medicinsk afdeling vil antagelig snart blive aktuelt.

Ved sygehusene i *Fjerritslev*, *Koldby*, *Vestervig* og *Hvidbjerg* er der ikke sket ændringer i årets løb.

Krabbesholm Sanatorium ved Skive, der i en årrække har fungeret som tuberkulosehospital for Viborg og Thisted amter, blev overtaget af åndssvagevæsenet til brug som en asylafdeling for Vodskov Åndssvageanstalt. Tuberkulosepatienterne blev overflyttet til Skive sygehus, hvor man påbegyndte at opføre en tuberkuloseafdeling med 28 sengepladser til brug for de to amter. Denne og amternes tuberkulosestationer vil også fremtidig blive ledet af overlæge, dr. med. G. Bindslev.

Det private *hvilehjem i Hundborg* har plads til 50 gamle og kronisk syge.

Johnsens Rekreativshjem i Thisted har 24 pladser. I 1958 havde 270 rekonvalescenter ophold i hjemmet, ialt i 5427 dage.

Hjemmesygepleje.

Som følge af lov om hjemmesygepleje af 29. marts 1957 gennemførtes visse ændringer i ordningen af hjemmesygeplejen i købstæderne såvel som i landkommunerne.

I *Thisted* fandtes ved årets begyndelse 1 sygeplejerske + 1 vikar ansat af sygekassen og 1 menighedssygeplejerske (diakonisse). Denne rejste fra byen, som vedtog at indføre vederlagsfri hjemmesygepleje for alle og ansatte 2 sygeplejersker og 1 afløser for disse.

I *Nykøbing* fandtes ved årets begyndelse 2 sygeplejersker + 1 vikar ansat af sygekassen og 1 menighedssygeplejerske (diakonisse). Man vedtog også her en kommunal ordning med vederlagsfri hjemmesygepleje for alle og ansatte 3 sygeplejersker og 1 afløser.

Da hjemmesygeplejen også i *amtets landkommuner* har fungeret godt, vedtog det af amtsrådet nedsatte udvalg i hovedsagen at bygge på og bevare det eksisterende grundlag. Udvalget formidlede, at de 3 kommuner, som hidtil ikke havde haft hjemmesygeplejerske, indgik i samarbejde med nabokommunen (Hjordtal med Fjerritslev, Hjørdemaal med Hunstrup og Østerild, og Helligsø-Gettrup med Boddum-Ydby). Desuden indgik Vang-Tvorup kommune i samarbejde med Sjørring-Thorsted og Vust med Thorup-Klim. Man tilstræbte herved at opnå områder med omkring 2500 indbyggere, således som det anses for passende for en hjemmesyge-

plejerske, som kan køre i bil. For nogle andre kommuners vedkommende, hvor en sammenslutning efter udvalgets skøn ville være rimelig, udsatte man dette spørgsmål til evt. senere skifte af sygeplejerske.

For de 38 landkommuner i *Thisted lægekreds* godkendtes 25 hjemme-sygeplejeordninger, som har en autoriseret sygeplejerske ansat og de fleste tillige en afløser til fridage og ferier.

19 kommuner valgte at indføre en for alle beboerne vederlagsfri hjemmesygepleje, som administreres af sognerådet, medens man i 19 kommuner foretrak en ordning i samarbejde med sygekassen og evt. tillige sygeplejeforeningen.

For de 14 landkommuner på *Mors* godkendtes de eksisterende 7 hjemmesygeplejedistrikter, der betjenes af 9 autoriserede sygeplejersker og nogle afløsere for disse. 11 af kommunerne vedtog at lade ordningen være vederlagsfri for alle, medens 3 valgte en ordning i samarbejde med sygekasse og sygeplejeforening.

Husmoderafløsning.

Husmoderafløsning benyttes meget i byerne. I Thisted ydede 11 husmoderafløsere hjælp i 268 tilfælde, og i Nykøbing ydede 11 husmoderafløsere hjælp i 283 tilfælde.

Ved årets udgang fandtes husmoderafløsning indført i følgende landkommuner: Fjerritslev, V. og Ø. Vandet, Thisted landsogn, Tilsted, Skinnerup, Snedsted, Harring-Stagstrup, Skyum-Hørdum, Hurup, Boddum-Ydby, Vestervig-Agger, Hvidbjerg-Lyngs, Søndbjerg-Odby, Jegindø og Frøslev-Møllerup.

IV. Særlige foranstaltninger mod sygdomme

Tuberkulosestationernes virksomhed

omtales i særskilt afsnit side 43.

Vaccinationer.

Koppevaccination udførtes af embedslægerne på 302 børn i byerne og 1315 børn på landet. De praktiserende læger koppevaccinerede 193 børn. 3 børn blev fritaget for koppevaccination. Af skolelægernes beretninger fremgår, at 62 skolesøgende børn ikke er vaccineret mod kopper.

Calmettevaccination udførtes af nogle af de praktiserende læger (på 38 børn), af nogle af skolelægerne samt i betydeligt omfang af tuberkulosestationen (se side 48).

Difteri- og stivkrampevaccination foretoges med blandingsvaccine af de praktiserende læger og som regel i forbindelse med helbredsundersøgelse af småbørn under 7 år. I byerne, hvor de fleste småbørn kommer regelmæssigt til disse undersøgelser, er vaccinationen ret godt gennemført, men på landet kniber det meget. For amtet som helhed fandt skole-

lægerne for skoleåret 1957—58, at 13 % af børnene ikke var difterivaccinerede (1956—57: 17 %). Forældrene bør ikke glemme, at difteri og stivkrampe er livsfarlige sygdomme, og at ikke mindst børn på landet kan risikere stivkrampeinfektion i sår og smålæsioner. Mod stivkrampe alene vaccinerede de praktiserende læger 161 personer (1957: 138), overvejende voksne.

47 voksne blev vaccineret med blandingsvaccine mod difteri og stivkrampe.

Kighostevaccination udførtes af de praktiserende læger på ca. 410 børn.

Poliovaccination. For småbørns vedkommende foretoges poliovaccination som led i helbredsundersøgelserne i lighed med difteri- og stivkrampevaccinationen.

Vaccination mod andre sygdomme (tyfus, paratyfus, pest, kolera m. v.) er kun foretaget i få tilfælde på folk, der skulle rejse udenlands.

Karantæneforanstaltninger.

Karantænekomsissionerne har ikke været i funktion i 1958.

Rottebekæmpelse

foretages systematisk i byerne og med vekslende interesse og held i landkommunerne, hvor særlig den bygningsmæssige rottesikring af landejendomme er vanskelig og ofte forsømmes.

Desinfektion

udførtes for offentlig regning 4 gange for tuberkulose. Aflusning af personer og effekter er ikke foretaget i 1958.

V. Forebyggende helbreds kontrol o. lign.

Omsorg for svangre og fødende.

Under *mødrehjælpsinstitutionen* for Aalborg, Hjørring og Thisted amter oprettedes i 1957 et filialkontor i Thisted, som har konsultation 2 dage ugentlig. I Nykøbing M. holdes konsultation 1 gang ugentlig og i Hurup 2 gange månedlig. I året 1. april 57—1. april 58 rettedes 886 henvendelser til institutionen, som var behjælpelig med rejsning af 38 faderskabssager og i 6 sager angående adoption. Af 63 ansøgere om abortus provocatus frafaldt 7 deres ønske. Mødrehjælpsens samråd til afgørelse af disse sager. bestående af en kirurg, en psykiater og en socialrådgiver, fandt, at der i 36 tilfælde var indication for indgrebet og i 20 tilfælde ikke.

Lovgivningen om vederlagsfri svangerskabsundersøgelse og om adgang til mælkehjælp udnyttedes i byerne i meget stor udstrækning. På landet er tilslutningen betydelig mindre.

Fødehjem og fødeklikker findes ikke, men i amtets fire »små syge-

huse« foregår en del fødsler, både normale og patologiske. I Thisted og Nykøbing sygehus modtages normale fødsler kun, når særlige sociale forhold taler derfor.

I sygehusene fandt i år 315 fødsler sted — 21,1 % af samtlige fødsler. (1957: 20,4 %, 1956: 19,2 %, 1955: 17,2 %, 1954: 18 %, 1953: 17 %, 1952: 15 %).

Langt de fleste fødsler her i amtet er således stadig hjemmefødsler.

Tabel 6. Uddrag af jordemødrenes fødselsprotokoller.

	1958	1957	1956	1955	1954
Antal fødende kvinder	1474	1545	1542	1557	1631
Antal fødte børn	1490	1571	1567	1583	1656
heraf { født udenfor ægteskab	46	52	48	33	49
{ på sygehus eller klinik	315	321	302	262	301
Fødselsvægt under 2500 gram.....	74	66	77	86	84
Uregelmæssigheder ved fødsler, ialt.....	27	20	24	19	26
Fødsler fuldendt ved naturen	1431	1508	1498	1511	1603
” ” ” tang	22	24	24	28	16
” ” ” fremtrækn. og vending	21	20	26	30	19
” ” ” kejsersnit	16	19	18	14	15
” ” ” skarpe instrumenter ..			1		3
Samlet antal kvinder, der har fået bedøvelse	1335	1371	1340	1323	1355
Samlet antal kv., der har fået pituitrin e. l.	468	503	561	631	599

Sundhedsplejerskeordningen

omfatter købstæderne Nykøbing M. og Thisted med Thisted landsogn hertil knyttet. Der er ingen børneplejestationer og ingen sundhedsplejersker på landet.

Sundhedsplejerskernes virksomhed, som belyses i tabel 10, er udelukkende som spædbørnssundhedsplejersker, og den er meget påskønnet af mødrene og af sundhedsvæsenet.

Omsorg for mindre børn.

Tilslutningen til de profylaktiske undersøgelser af børn i alderen 0—7 år er god i byerne, men ret lille på landet. Afstanden til lægen er en hindring på landet, og manglen af sundhedsplejersker spiller sikkert også ind. Blandt sundhedsplejerskernes vigtigste opgaver er det at lære moderen, at det er bedre at forebygge end at kurere på den lille, og at indstille hende på betydningen af regelmæssig lægekontrol under opvæksten.

Thisted optagelseshjem, som er statsanerkendt med plads til 12 børn i alderen 0—4 år, havde en gennemsnitsbelægning på 8,6. Antallet af børn gik i årets løb ned fra 11 til 6. Planerne om at bygge et nyt børnehjem er opgivet, og man overvejer at nedlægge det gamle.

Aas børnehjem, som blev udvidet og moderniseret i 1952, har plads til 32 børn i alderen 2—14 år og var fuldt belagt.

Søndbjerg børnehjem, som er anerkendt til 36 børn i alderen 2—14 år, var ligeledes fuldt belagt.

Dronning Louises børnehave i Thisted opførtes i 1955 med ideelle lokaler og god plads inde og ude til 60 børn og har siden været fuldt optaget, idet man nedlagde den over hundredårige institution »Dr. Louises børneasyl« samt en privat børnehave.

Nykøbing M. børnehave oprettedes i 1945 med plads til 50 børn under udmærkede forhold. Den er til stadighed fuldt belagt og har en lang venteliste. Børnehaverne i Thisted og Nykøbing M. er begge statsunderstøttede.

Omsorg for børn i skolealderen.

Skolevæsenet i Thisted.

Antallet af skolesøgende børn var ved årets udgang 1822 (1776), hvoraf 392 var udenbys boende. Borgerskolen havde 1235 elever (1187) og gymnasiet (incl. mellemskole- og realklasse) 587 (589). Både borgerskolen og gymnasiet er i de senere år udvidet betydeligt og har gode lokaleforhold. Begge skoler mangler dog endnu nogle undervisningslokaler og borgerskolen tillige en gymnastiksal. Ved gymnasiet indrettedes en ny gymnastiksal i den ene trediedel af en idrætshal, der i skoletiden benyttes af gymnasiet og eftermiddag og aften til tennis, badminton og håndboldspil. Byens tennis- og badmintonklubber har indskudt en gennem mange år sammensparet kapital på 130.000 kr. i hallen, som blev indviet i efteråret og har vist sig velegnet til sine formål. — Toiletforholdene ved gymnasiet blev forbedret, idet man samtidig med at gå over til oliefyring installerede 12 stk. w. c. i den tidligere brændselskælder.

Skolelæge fru Else Kjærs beretning for skoleåret 1957—1958 indgår i den skematiske oversigt tabel 13 a.

Skoletandpleje indførtes i 1940 og blev foretaget af byens tandlæger

Sundhedsplejerskernes

	Spædbørnsarbejde								
	Antal fødselsanmeldelser modtaget	Hjem, der straks har nægtet modtagelse	Samlet tilgang af børn	Afgang af børn					Ialt
				døde			Hjem, der efter flere besøg har nægtet modtag.	Anden afgang	
0—7 dage	8 dage til 1 md.	over 1 md.							
l	136	0	148	0	0	1	0	174	175
ing M.	138	3	156	0	0	0	0	161	161
men 1958	274	3	304	0	0	1	0	335	336
men 1957	320	5	330	0	0	2	1	305	308

efter forældrenes valg. På grund af konflikten mellem Dansk Tandlægeforening og kommunalbestyrelserne ophørte skoletandplejen fra august 1956. Dette var til stor skade for børnenes tænder, idet det har vist sig, at alt for få forældre selv sørger for at få børnenes tænder efterset og istandsat. Byrådet vedtog derfor fra august 1958 at indføre en midlertidig tandplejeordning for skolebørnene, hvor forældrene kan få refunderet største parten af udgifterne ved børnenes behandling hos hjemmets tandlæge. Man afstod fra at oprette en kommunal skoletandklinik, som ville blive en del dyrere for kommunen, men som også ville have ført med sig, at alle børnene ville få tandlægebehandling på skolens foranledning.

Intelligensmåling og læseprøver foretages af en specialuddannet lærerinde. Særundervisning påbegyndtes i 1942 for svagtbegavede og i 1946 for læseretarderede («ordblinde») elever.

Skolens idrætsbaner er anvendelige, men ikke ideele. Borgerskolen benytter dyrskuepladsen, som ligger lovlig langt fra skolen. I sommermånederne drives skolebadning på det kommunale søbad. Om vinteren får børnene varmt brusebad efter gymnastiktimerne.

Skolebespisning gives ved kommunens foranstaltning fra november til og med april til alle børn, som ønsker det. Der deltog i år ca. 380 børn, som daglig fik to retter varm mad.

Skolevæsenet i Nykøbing M.

Antallet af skolesøgende børn var ved årets udgang 1969 (1874): Folkeskolen havde 1480 elever (1383), mellemskole og gymnasium 489 (491). Skolevæsenet udbyggedes i 1952 og 1953 med 30 nye klasseværelser, en række særfaglokaler og 2 store gymnastiksale, men mangler endnu en gymnastiksal.

Særundervisning påbegyndtes i 1954 og blev fra 1957 overdraget til en af viceskoleinspektørerne, som har uddannet sig dertil. Der er oprettet

virksomhed.

Udvalgte år	Samlet antal besøg	Børn fyldt 1 år, der aldrig har været til helbredsundersøgelse	Børn over 1 år Under tilsyn 31/12 58 ifølge l. o. f. § 110	Skolebørnsarbejde	Undervisning			
					Børneplejekurser afholdt		Andre af sundhedsplejersken afholdte kurser	
					kurser	timer	kurser	timer
1/12 58								
154	3311	0	0	0	—	—	—	—
129	2249	0	0	0	—	—	—	—
283	5560	0	0	0	0	0	0	0
314	5571	1	0	0	0	0	0	0

en specialklasse for tunghøre og talelidende børn, som også har modtaget nogle elever fra landkommunerne.

Skolebespisning gives ved privat foranstaltning i januar, februar og marts med to retter varm mad. 20 børn bespises daglig og 90 hveranden dag.

Skolelæge Poul Vogensens beretning for skoleåret 1957—58 indgår i den skematiske oversigt tabel 13 a. Til undersøgelse af børnenes hørelse er anskaffet et audiometer.

Skolevæsenet i landkommunerne.

Ifølge amtsskolekonsulentens beretning var der i amtets landkommuner ved årets udgang 9835 undervisningspligtige børn (1937: 8878).

Der fandtes 3 købstadordnede skoler, hvoraf de to (Vestervig og Fjerritslev) med eksamensmellemskole, og 120 landsbyordnede skoler, heraf 3 med forberedende undervisning til præliminærkursus (Hørdum, Vesløs og Solbjerg). Desuden findes private mellem- og realskoler i Hurup og Hvidbjerg samt 9 friskoler.

Gennemførelsen af skoleloven af 7. juni 1958 førte til en revision af kommunernes skoleplaner og har styrket befolkningens ønske om at oprette større skoler med årgangsdelte klasser og alsidigt sammensat lærerstab. I årets løb nedlagdes 7 små skoler, og der blev givet byggetilladelse til eller påbegyndt opførelse af 14 skoler og betydelige skoleudvidelser. Men skolevæsenet lider stadig under meget følelig mangel på lærerkræfter, idet 42 af embederne, d. v. s. hvert syvende, var ledigt ved årets udgang. Antallet af vakante lærerembeder faldt dog i årets løb med 10.

Der er *skolelæger* ved alle skolerne. Landkommunerne er opdelt i 7 skolelægedistrikter, hver med mellem ca. 1000 og 1500 børn. I tre distrikter virker skolelæge Paul Malmstrøm som skolelæge for ca. 5.000 børn; han driver ikke lægepraksis i modsætning til de øvrige skolelæger. Skolelægerne har sekretærer til journalføring o. l., men det bør tilstræbes, at uddannede sundhedsplejersker ansættes som medhjælp ved skolelægearbejdet.

Skolelægerne undersøgte, som det fremgår af tabel 13 b, i skoleåret 1957—58 godt titusinde elever. 79 af disse var tuberkulinpositive efter gennemgået tuberkuløs infektion, og hos 1 barn konstateredes tuberkulose. Alle tuberkulinpositive børn i 1. klasserne og afgangsklasserne røntgenfotograferes i røntgenvognen, og skolernes lærere og rengøringspersonale skal være under årlig tuberkulosekontrol. Skolelægernes arbejde gennemførtes iøvrigt efter de sædvanlige retningslinier. Det påvistes, at 15 % af børnene ikke var vaccineret mod difteri og stivkrampe, og skolelægerne opfordrer børnenes forældre til at sørge for, at denne vigtige sygdomsforebyggende foranstaltning bliver gennemført.

Skolepsykolog K. G. Mønster, som fra nytår 1955 ansattes som konsulent for særundervisningen i amtets landsbyskoler, har afgivet beretning

Tabel 13 a. Uddrag af skolelægeindberetninger 1957—58.

Bykommuner.

	DRENGE			PIGER			D+P tils.
	1. klasse	øvr. klass.	saml. klass.	1. klasse	øvr. klass.	saml. klass.	
Antal elever	161	1668	1829	158	1665	1823	3652
„ ikke-koppevaccinerede	3	7	10	2	6	8	18
„ „ difterivaccinerede	17	110	127	18	111	129	256
„ tuberkulinpositive efter tub. inf. ..	9	31	40	3	35	38	78
„ calmettevacc. før skoleg. beg.....	54	929	983	48	973	1021	2004
„ calmettevacc. efter „ „	64	628	692	86	586	672	1364
„ tuberkulinnegative	2	192	194	4	160	164	358
„ elever m. nykonstateret tuberkulose	0	0	0	0	0	0	0
„ „ „ sukkersyge	0	0	0	0	2	2	2
„ „ „ epilepsi	0	5	5	0	4	4	9
„ „ „ pareser e. børnelammelse	0	3	3	0	7	7	10
„ „ „ hjertelidelse	0	5	5	0	1	1	6
„ „ „ asthma	1	9	10	1	1	2	12
„ „ „ taleforstyrrelser	4	12	16	3	1	4	20
„ „ „ refraktionsanomalier ..	9	155	164	10	179	189	353
„ „ „ usikker farvesans	0	38	0	0	3	0	41
„ „ „ mere end 30 sygedage ..	7	21	28	3	21	24	52

Tabel 13 b. Uddrag af skolelægeindberetninger 1957—58.

Landkommuner.

	DRENGE			PIGER			D+P tils.
	1. klasse	øvr. klass.	saml. klass.	1. klasse	øvr. klass.	saml. klass.	
Antal elever	679	4508	5187	646	4344	4990	10177
„ ikke-koppevaccinerede	11	14	25	8	11	19	44
„ „ difterivaccinerede	160	640	800	133	551	684	1484
„ tuberkulinpositive efter tub. inf. ..	7	33	40	8	31	39	79
„ calmettevacc. før skoleg. beg.....	80	2376	2456	83	2425	2508	4964
„ calmettevacc. efter „ „	367	1229	1596	363	1124	1487	3083
„ tuberkulinnegative	475	250	725	456	199	655	1380
„ elever m. nykonstateret tuberkulose	0	1	1	0	0	0	1
„ „ „ sukkersyge	0	1	1	1	2	3	4
„ „ „ epilepsi	2	11	13	0	9	9	22
„ „ „ pareser e. børnelammelse	3	15	18	1	5	6	24
„ „ „ hjertelidelse	1	1	2	1	3	4	6
„ „ „ asthma	3	18	21	3	6	9	30
„ „ „ taleforstyrrelser	1	5	6	4	0	4	10
„ „ „ refraktionsanomalier ..	63	299	362	77	485	562	924
„ „ „ usikker farvesans	0	106	0	0	10	0	116
„ „ „ mere end 30 sygedage ..	5	21	26	9	30	39	65

for året 1958. Det fremgår heraf, at der henvistes 274 børn til undersøgelse. Halvdelen af de undersøgte børn led af læsesvaghed (ordblindhed i forskellig grad), hvorfor der som supplement til den almindelige undervisning blev iværksat individuel særundervisning i små hold. Hos andre børn — henved $\frac{1}{4}$ af de undersøgte — fandtes ved intelligensbestemmelse m. v. svag begavelse eller evnesvaghed, som søgtes afhjulpet ved særlig undervisning.

Ved årets slutning gav lærerne særundervisning — i særlige timer med elever samlet i små hold — til 578 børn i amtets landsbyskoler, d. v. s. til 87 % af de børn, der ikke egnede sig til at følge den almindelige undervisning. Konsulenten foretog 328 efterprøver af elever, som havde fået særundervisning.

Omsorg for unge.

Under tilsyn af børneværnsudvalget i Thisted var i 1958: 35 børn og unge efter forsorgslovens kap. VII, 3 efter kap. VIII og 24 efter kap. IX.

Under tilsyn af børneværnsudvalget i Nykøbing M. var 101 børn og unge efter forsorgslovens kap. VII. Antallet af børn inddraget under børneværnsforsorg iflg. lovens § 130, stk. 1, og § 131 var 22, og i henhold til § 130, stk. 2: 22.

Thisted byråd oprettede i 1955 en fritidsklub, som i vinterhalvåret holder åbent 3 aftener ugentlig for drenge og piger i 14—18 års alderen, og har over 300 medlemmer.

Omsorg for gamle og kronisk syge.

Thisted alderdomshjem har plads til 59 personer og har været fuldt belagt. Til de dårligste patienter er indrettet 3 sygestuer med ialt 6 sengepladser. En alderrentebolig med 24 lejligheder var fuldt optaget, og flere er under opførelse. I Krejbergs stiftelse bor 4 og i håndværkerstiftelsen 10 personer.

I det under socialministeriet oprettede alderdomshjem for baltiske flygtninge i Dragsbæk ved Thisted er der plads til 100 personer under udmærkede forhold.

Nykøbing M. alderdomshjem har plads til 88 personer og har været fuldt belagt. Til de dårligste patienter er der 20 sengepladser, som dog ikke er samlet i en særlig afdeling.

På kommunens initiativ findes 50 aldersrentepladser indrettet i nybygninger. I byen er der 7 private stiftelser med plads til ca. 75 personer.

Landkommunerne. I 23 af amtets 52 landkommuner findes alderdomshjem, hvoraf godt halvdelen er opført eller udvidet og moderniseret efter krigen. Under opførelse var et alderdomshjem i Sjørring og et i Østerild (fælles for Hunstrup og Østerild kommuner).

En del *kronisk syge* har ophold hos private og i alderdomshjemmene, andre i det private hvilehjem i Hundborg, som har plads til ca. 50 patienter og gamle mennesker. Her ud over findes intet hjem for kronisk syge

i Thisted amt, skønt behovet derfor i høj grad er tilstede, og specielt efter, at hvilehjemmet i Hundborg i nær fremtid vil blive overtaget af kommunen til brug som alderdomshjem.

Afvænningsforanstaltninger.

Narcomani er forholdsvis sjælden i denne del af landet, og det er muligt at føre ret nøje kontrol med hvert tilfælde.

Da antabus-behandlingen af alkoholikere for nogle år siden kom frem, oprettedes i Thisted og Nykøbing M. udvalg til at arbejde hermed. Det første par år var der nogen søgning, og i enkelte tilfælde opnåedes gode resultater. I år har kun få alkohollidende henvendt sig og fået lægelig og social bistand.

Erhvervshygiejne og arbejderbeskyttelse.

Intet at bemærke.

VI. Offentlig hygiejne

Sundhedsvedtægter.

Thisted. Sundhedsvedtægten er stadfæstet den 17. juni 1955 og tillæget ang. mælk og fløde den 25. juni 1955. Regulativet for kødkontrol er stadfæstet den 20. december 1932 med ændringer af 14. oktober 1938.

Sundhedskommissionen har holdt 4 møder og behandlet 15 sager.

For at modvirke faren for ulykkestilfælde i badeværelser, hvor der er installeret gas- eller kulbadeovne, lod sundhedskommissionen i samarbejde med gasværket disse lokaler og installationer efterse i medfør af sundhedsvedtægtens § 64. Ved eftersyn af 76 sådanne badeværelser fandtes i 42 tilfælde fejl og mangler, som blev påtalt og rettet.

Sundhedskommissionen behandlede en sag om forurening af vandet i Thisted havn og ved søbadet stammende fra byens kloakudløb. I et følgende afsnit omtales dette spørgsmål nærmere.

Boligtilsynet har i 4 møder behandlet sager om sundhedsfarlige lejligheder.

Nykøbing M. Sundhedsvedtægten er stadfæstet den 2. juli 1927 og er således over 30 år gammel og meget forældet. Man er nu ved at udarbejde forslag til en ny sundhedsvedtægt.

Sundhedskommissionen har holdt 6 møder og behandlet 74 sager. Den har blandt andet rettet en henstilling til byrådet om, at der indrettes vandklosetter overalt, således at natrenovationen kan ophøre.

Boligtilsynet holdt 3 møder og behandlede 4 sager angående lejligheder med betydelige sanitære mangler.

Landkommunerne. En »Sundhedsvedtægt for landkommunerne på Mors« trådte i kraft i 1951 (stadfæstet 8. februar 1951) og »Sundhedsvedtægt

for landkommunerne i Thisted lægekreds« trådte i kraft i 1952 (stadfæstet den 17. juli 1952). Disse to sundhedsvedtægter, som tilsammen omfatter samtlige landkommuner i Thisted amt, er udarbejdet på grundlag af indenrigsministeriets normalsundhedsvedtægt 1948 og er praktisk taget enslydende. Et tillæg til disse sundhedsvedtægters afsnit om mælk og fløde (§§ 35—44 incl.) er af indenrigsministeriet stadfæstet den 25. august 1955. Særlige mælkevedtægter findes i Hurup, Vestervig-Agger (stadfæstet den 12. oktober 1954) og Skyum-Hørдум kommune (stadfæstet den 21. februar 1955).

Sundhedskommissionernes virksomhed og arten af de sager, som er behandlet, fremgår af tabellerne 11 a og 11 b, som er sammendrag af sundhedskommissionernes skematiske årsberetninger. Af landkommunernes 52 sundhedskommissioner har 30 holdt møder (25) og 8 på anden måde haft sager til behandling (14). Der var således 14 sundhedskommissioner (13), der ikke viste livstegn i årets løb.

9 læger og 9 dyrlæger er medlem af sundhedskommissionerne, oftest formænd. Embedslægerne har medvirket i en række sager angående vandforsyning, spildevandsafløb, boliger, mælkekontrol og lejrpladser.

I efteråret afholdt embedslægerne for 11. gang det årlige *fællesmøde for amtets sundhedskommissioner*. Kredslæge A. Stigaard talte om »Spildevandsproblemer«, civilingeniør Aage Jensen, Thisted, om »Kloakanlæg i landkommuner«, og amtslæge L. Folke om »Lidt om pelsdyrfarme«. Mødet havde ca. 60 deltagere, hvoraf en del deltog i diskussionen om de altid aktuelle problemer vedrørende bortledningen af spildevand.

Tabel 11 a. Sundhedskommissionernes virksomhed i 1958.

	Landkommuner		
	By-kommuner	m. bymæss. bebyggelse med over 2000 indbygg.	øvrige
1. Antal kommuner i kredsen ialt	2	1	51
2. „ „ uden sundhedsvedtægt ..			
3. „ sundhedskomm., som har holdt møder	2	1	29
4. „ „ „ ikke har holdt møder, men behandlet sager .			8
5. „ aktive sundhedskommissioner (3 + 4)	2	1	37
6. „ møder ialt	8	2	53
7. „ behandlede sager ialt	55	9	135
8. „ sundhedskommissioner, i hvis møder embedslægen har deltaget	2		7
9. „ møder, hvortil embedslægen har været indvarslet	10		7
10. „ sundhedsvedt. stadfæstet før 1934 ..	1		
11. „ „ „ 1934—47 ..			
12. „ „ „ 1948 ell. senere	1	1	51
13. „ kommuner, som ikke har inds. beretn.			

Tabel 11b. Sager behandlet af sundhedskommissionerne i 1958.

Antallet af behandlede sager angående	Bykommuner		Samtlige landkommuner	
	Thisted	Nykøbing	med bymæssig bebyggelse over 2000 indb.	øvrige
Udryddelse af skadedyr i beboelsesrum m. v...			1	
Føde- og plejehjem				
Skoler, børnehaver m. v.				
Vandforsyning	1	11	1	31
Afløb for spildevand	1	9	2	14
Levnedsmidler	4	12		1
Mælkekontrol	1	8		16
Stalde, husdyrhold, møddinger m. v.			1	4
Bagerier, brødsalg og iskonditorier m. v....		9		9
Fisk, vildt, fjerkræ m. v.	3	12		14
Restaurationskøkkener			1	
Boliger	2	8		14
Soverum for medhjælpere og lærlinge				1
Logihuse og svendehjem.....				
Sommerlejre (teltejre), vandrehjem		1		5
Beboelsesvogne o. l.....				
Svømmebassiner, badeanstalter og badestrande		1		
Sundhedsfarlige virksomheder	1			3
W.C., latriner og pissoirer.....		4	1	6
Lossepladser		1	1	2
Renovationsudførelse		1		1
Pelsdyrfarme			1	10
Garager				
Barber- og frisørstuer		2		
Kirkegårde				
Andre forhold	2	5		3

Drikkevandsforsyning.

Thisted vandværk har 11 borer af forskellig dybde (12—30 m). Middelvandforbruget pr. indbygger pr. døgn var 278 liter (279). I 1937 var det 137 liter.

Da byens drikkevand, som omtalt i medicinalberetningerne for de senere år, ikke var tilfredsstillende i bakteriologisk henseende, idet man af og til kunne påvise colibakterier, gennemførte sundhedskommissionen i 1957 en række forholdsregler for at sanere forholdene. Der udstedtes forbud imod anvendelse af gødning af animalsk oprindelse inden for et større område omkring vandværket og omkring boringen ved Vegendal. Ligeledes forbødes afgræsning af disse arealer, og man traf foranstaltninger til forhindring af jordbundens forurening af hønsehold og pelsdyrfarme. De tilstedeværende landbrugsmøddinger blev efterset, deres bund blev betonstøbt, og der blev sørget for afløb til kloak fra møddingstedenes omgivelser. I et par hundrede meters afstand fra vandværkets øvrige borer anlagdes i 1957 3 nye ca. 30 m dybe borer, hvorved vandet kunne blive oppumpet fra et større areal og således, at man kunne ned-sætte de ældre borerers ydelse noget.

Efter henstilling fra sundhedskommissionen er der i 1957 og 1958 ca. 2 gange månedlig taget vandprøver fra samtlige boringsgrupper til bakteriologisk undersøgelse, som alle har vist colifrit vand og ingen eller et fåtal kim. De trufne foranstaltninger synes således at være tilstrækkelige til at sikre byens vandforsyning i sundhedsmæssig henseende.

Fra byens mejerier, der har egne boringer, undersøgtes 8 vandprøver, som alle var colifri og kun indeholdt et fåtal kim.

Nykøbing M. vandværk, som fik vandindvindingsret ved landvæsenskommissionskendelse af 10. januar 1952, har 17 ca. 30 m dybe boringer i en eng, der i flere af årets måneder omdannes til en sø. Vandet iltes ved elektroblæser og passerer et sand- og koksfilter. Middelvandforbruget pr. indbygger pr. døgn var 296 liter (303).

Der indsendes hver måned vandprøver til undersøgelse på Qvists laboratorium i Århus. Vandprøverne viste alle tilfredsstillende lave kimtal og ingen bakterier af Coli-Aerogenesgruppen.

Landkommunerne. Der findes 99 vandværker, hvoraf 68 i Thisted lægekreds og 31 på Mors. De anvender alle grundvand og er forsynet med automatisk pumpe og hydrofor undtagen Fjerritslev, Sundby Mors, Hornstrup mark og Gøttrup vandværker, som har højdebeholdere. Nogle vandværker ilter og filtrerer vandet (Klitmøller, Snedsted, Hurup, Alsted, Ørding, Øster Jølby, Solbjerg, Sundby Mors), medens langt de fleste kan anvende råvandet som det er. Et nyt vandværk blev oprettet i Doverodde; i Vest Vildsund, hvor vandværkets vand var generende saltholdigt, viste det sig nødvendigt at anlægge det nye vandværk i 2 kilometers afstand fra byen og fjorden. Adskillige vandværker blev udvidet, bl. a. med nye boringer, og der må lægges vægt på, at det foregår under sundhedskommissionens og embedslægerens hygieiniske kontrol. Bl. a. for at styrke disse bestræbelser henledte amtsrådet i 1954 sognerådenes opmærksomhed på indenrigsministeriets cirkulære af 10. oktober 1941 vedrørende medvirken fra kommunernes side til oprettelse af private vandværker.

Sundhedsvedtægterne påbyder, at vandværkernes vand undersøges bakteriologisk og kemisk mindst 1 gang årligt. Dette er også sket i 1958. Vandprøverne er for Thisted lægekreds' vedkommende undersøgt i Qvists laboratorium, Århus, medens de fleste vandprøver fra Morsø lægekreds er undersøgt i Hygieinisk Instituts laboratorium, København, og enkelte i Qvists laboratorium, Århus, og »Jydsk laboratorium«, Aalborg. I nedenstående oversigt er resultaterne af de bakteriologiske analyser opført, men ikke de kemiske, som dog i en del tilfælde har været vejledende ved bedømmelsen af vandets kvalitet i sundhedsmæssig henseende.

Vandværker i Thisted amts landkommuner.

Oversigt over vandanalyser i 1958.

	Thisted lægekreds	Morsø lægekreds	Ialt
Antal <i>vandværker</i> ialt	68	31	99
” ” undersøgt	68	31	99
Antal <i>vandværker</i> med:			
Kimalt under 100	55	24	79
” mellem 100 og 1000	9	5	14
” over 1000	4	2	6
Coli-aerogenes	9	3	12
Escherichia coli	3	2	5
Antal <i>vandprøver</i> undersøgt	82	39	121
Antal <i>vandprøver</i> med:			
Kimalt under 100	69	32	101
” mellem 100 og 1000	9	5	14
” over 1000	4	2	6
Coli aerogenes	10	3	13
Escherichia coli	3	2	5

Hvor der fra vandværkerne foreligger flere analyser, er de dårligste medtaget i tabellens øverste halvdel (vandværker).

I vandprøver fra 6 vandværker fandtes således over 1000 kim pr. ml., hvilket dog i adskillige tilfælde skyldtes forurening ved prøvetagningen eller manglende nedkøling af vandprøven under forsendelsen. En gentagen prøve viste i så fald normale kimalt. I vandprøverne fra 3 vandværker på Mors og 10 i Thisted lægekreds påvistes colibakterier af aerogenestypen — for 5 af prøvernes vedkommende dog kun ret få (under 10 pr. 100 ml.). I 6 tilfælde fandtes ikke coli ved senere omprøve. I enkelte tilfælde kan det antages, at reparationer af vandværket og udskiftning af sandfilter har været årsagen til et forbigående fund af coli aerogenes, som man ikke tillægger en så alvorlig betydning som varmbloodscoli (*Escherichia coli*). Sådanne fandtes i et fåtal i en vandprøve fra *Hvidbjerg vandværk*, men ikke ved en senere omprøve (forurening under prøvetagningen første gang?). *Escherichia coli* i en prøve fra en af *Koldby vandværks* boringer foranledigede, at den blev kasseret. *Escherichia coli* i en vandprøve fra *Torp vandværk* (Thisted landsogn) skyldtes formentlig brud på en kloakledning. Efter istandsættelse af denne viste en ny vandprøve tilfredsstillende vand.

Frøslev, Fredsø og Redsted »store« vandværk viste ved rutineprøverne utilfredsstillende resultater. Efter reparationer af utætheder af borerør og nedsivninger langs disse viste nye vandprøver tilfredsstillende resultater.

Ø. *Jølby vandværk*, hvis vand i 1946 og 1954 indeholdt vambloodscoli, og som stedse har været meget lunefuldt i bakteriologisk henseende, har i år været genstand for en større ombygning, idet de to boringer er gjort

væsentlig dybere (ca. 30 m), der er installeret større hydrofor og indrettet filter til fjernelse af jern, mangan og kulsyre. Vandværket vil indtil videre blive holdt under observation ved vandanalyser hver 2. måned.

Mejeriernes brugsvand.

Af amtets 35 landmejerier får 3 vand fra stedets vandværk, medens de øvrige har egne boringer eller — sjældnere — brønde. I medfør af sundhedsvedtægten undersøgtes prøver af samtlige mejeriers brugsvand. Som det fremgår af omstående fandtes i vandprøver fra 2 af mejerierne coli-aerogenes.

Da Ø. Jølby mejeris vand atter i år viste sig at indeholde *Escherichia coli*, påbødes påny kogning af mejeriets brugsvand.

Mejerier i Thisted amts landkommuner.

Oversigt over vandanalyser i 1958.

	Thisted lægekreds	Morsø lægekreds	ialt
Antal mejerier ialt	26	9	35
„ „ undersøgt	26	9	35
„ vandprøver	27	11	38
„ mejerier med:			
kintal under 100	25	8	33
„ mellem 100 og 1000	0	1	1
„ over 1000	1	0	1
Coli aerogenes	1	1	2
<i>Escherichia coli</i>	0	1	1

Brøndene i landkommunerne

har ikke været genstand for systematisk undersøgelse.

På opfordring har embedslægerne gennem årene undersøgt adskillige, der så godt som alle har været uforskriftsmæssige og forurenede.

Kontrol med næringsmidler.

Epidemisk sygelighed er ikke forekommet blandt personalet i virksomheder, der er beskæftiget med fremstilling og distribuering af næringsmidler.

A. Kødkontrol.

Ved det offentlige slagtehus i Thisted, som er bortforpagtet til Thisted Andels-Svineslagteri, varetages kødkontrollen af slagteriets dyrlæger. I Nykøbing M. foretoges kødkontrollen ved det offentlige slagtehus af stadsdyrlægen indtil d. 1. juli 1958. Herefter har man truffet den ordning, at kødkontrollen varetages af dyrlægerne ved Morsø Andelsslægteri, der visse dage om ugen stiller plads til rådighed for byens slagtere og sørger for den nødvendige kølehusplads.

B. Mælkekontrol.

Thisted og Nykøbing M.

Vedrørende købstædernes mælkekontrol henvises til oplysningerne i tabel 12 a. Ifølge sundhedsvedtægternes bestemmelser må der i begge byer kun forhandles varmebehandlet konsummælk bortset fra børnemælk, som forhandles i Thisted. Salget af børnemælk er dog stadig nedadgående og vil ophøre i 1959.

Det gennemsnitlige mælke- og flødeforbrug pr. indbygger i Thisted var i 1958 153 liter. For 3 år siden var det 182 liter. Af sødmælk alene var forbruget 119 liter.

I Nykøbing M. var forbruget af sødmælk 124 liter (1957: 121 l, 1956: 115 l, 1955: 127 l). Bemærkelsesværdigt er det, at både Norge og Sverige har et langt større mælkeforbrug end landbrugslandet Danmark.

Fra stadsdyrlægenes beretninger — jfr. tabel 12 a — kan iøvrigt anføres:

Stadsdyrlægen i Thisted oplyser, at børnemælakens kvalitet ikke var så god som tidligere. Børnemælkssalget er faldende og forventes at ophøre i 1959. Medens den almindelige, varmebehandlede sødmælk gennemgående fandtes tilfredsstillende, var flødens hygieiniske kvalitet ikke god. Når fløden forlader køleapparatet, har den lavt kimindhold og er næsten altid colifri, men derefter inficeres den i tappeapparat eller flasker.

Stadsdyrlægen i Nykøbing anfører, at mælkens bakteriologiske kvalitet i nogle måneder var utilfredsstillende, hvilket indberettedes til sundhedskommissionen.

Flaskerensningen: Stadsdyrlægen i Nykøbing M. undersøgte kimtallet i 100 rensede flasker, hvoraf de 76 % viste sig helt eller næsten sterile. 19 % af flaskerne indeholdt så mange bakterier, at de måtte betegnes som dårligt rensede.

I Thisted undersøgte stadsdyrlægen 128 rensede flasker, hvoraf 62 % viste sig helt eller næsten sterile. 27 % af flaskerne fik betegnelsen: dårligt rensede. Resultatet er for Thisted-mejeriernes vedkommende noget bedre end i 1957, hvor folk hyppigt klagede over de snavsede mælkeflasker. Mejerierne har nu udskiftet deres gamle flaskerensningsmaskiner med nye, således at man måske tør håbe, at deres utilfredsstillende rensning af mælke- og flødeflaskerne nu bliver bedre.

Men publikum må ikke glemme sin del af ansvaret herfor. Mejerierne modtager jævnligt mælke- og flødeflasker retur, som har været brugt til mange formål: rester af fernis, maling, olie, frugtsaft og petroleum. Politiet oplyser at have konstateret tilfælde, hvor mælkeflasken var anvendt som natmøbel. Dette er heldigvis meget sjældne undtagelser, men hvor hyppigt glemmes det ikke, at man skal skylle flasken omhyggeligt under vandhanen straks, når den er tømt for mælk?

Tabel 12 a. Mælkekontrol, byerne.

	Thisted	Nykøbing M.
Antal mejerier	2	2
„ mælkeudsalg	9	19
„ vogne	8	12
„ børnemælksgårde	2	
Dagligt salg i liter af:		
varmebehandlet sødmælk	3260	3168
kærnemælk	506	440
børnemælk	194	0
<i>Besætningskontrol:</i>		
Antal dyrlægeundersøgte køer månedlig	1510	996
„ tilfælde af yverbetændelse	473	263
„ „ „ børtilidelser	16	10
„ „ „ andre sygdomme	10	9
<i>Leverandørmælken:</i>		
Reduktaseprøver under I kl.*) (pct. af udtagne prøver)	16	14
Pos. brucellaantistofreaktion („ „ „ „)	0	0
„ „ „ („ „ unders. besætn.)		
<i>Handelsmælken:</i>		
Over 25000 kim pr. ml. (pct. af udtagne prøver)		
pasteuriseret mælk	36	38
lav „ „	30	37
stassaniseret „		
Coliforme bakterier i 0,1 ml. (pct. af udtagne prøver)		
pasteuriseret mælk	7	26
lav „ „	12	9
stassaniseret „		
Fosfatasepositive prøver (pct. af udtagne prøver)	4	0
<i>Spiseis:</i>		
Over 100000 kim pr. ml. (pct. af udtagne prøver)	4	
Coliforme bakterier i 0,1 ml. (pct. af udtagne prøver)	4	

*, I klasse = affarvningstid mindst 4½ time.

Landkommunerne.

Af disse har *Hurup, Vestervig-Agger og Skyum-Hørdum kommuner* en mælkevedtægt i lighed med købstæderne, ifølge hvilken konsummælksbesætningerne dyrlægekontrolleres månedlig, og konsummælk og -fløde underkastes regelmæssig laboratoriekontrol. Resultaterne findes opført i tabel 12 b.

Tabel 12b. Mælkekontrol i 3 landkommuner.

	Hurup	Vestervig- Agger	Skyum- Hørdum
Antal mejerier	1	1	1
„ mælkeudsalg	3	1	2
„ vogne	2	2	2
„ børnemælksgårde	1	1	0
Dagligt salg i liter af:			
varmebehandlet sødmælk	1000	400	300
kærnemælk	300	65	25
børnemælk	100	70	0
<i>Besætningskontrol:</i>			
Antal dyrlægeundersøgte køer månedlig	200	100	45
„ tilfælde af yverbetændelse	5	14	31
„ „ „ børlidelser	1	0	2
„ „ „ andre sygdomme	0	0	3
<i>Leverandørmælken:</i>			
Reduktaseprøver under I klasse (pct. af udtagne prøver)	0	24	4
Pos. brucellaantistofreaktion („ „ „ „)	0	0	0
„ „ „ („ „ unders. besætn.)			
<i>Handelsmælken:</i>			
Over 25000 kim pr. ml. (pct. af udtagne prøver)			
pasteuriseret mælk			
lav „ „	} 30	8	50
stassasineret „			
Coliforme bakterier i 0,1 ml. (pct. af udtagne prøver)			
pasteuriseret mælk			
lav „ „	} 5	0	33
stassasineret „			
Fosfatasepositive prøver (pct. af udtagne prøver)			
<i>Spiseis:</i>			
Over 100000 kim pr. ml. (pct. af udtagne prøver)			
Coliforme bakterier i 0,1 ml. (pct. af udtagne prøver)			

I Hurup og Vestervig forhandles børnemælk. Handelsmælken (lav-pasteuriseret sødmælk) fra Vestervig mejeri er af en udmærket bakteriologisk kvalitet, medens det kniber noget med fløden. Fra Hørdum mejeri er ikke undersøgt prøver af fløde, og mælkens bakteriologiske kvalitet lader noget tilbage at ønske.

For de øvrige landkommuner gælder sundhedsvedtægtens almindelige bestemmelser i afsnittet om mælkekontrol §§ 35—48. Ifølge § 38 kan sundhedskommissionen indføre dyrlægekontrol med de besætninger, som leverer mælk til konsum, men det er endnu ikke sket nogen steder, til trods

for, at mange sundhedskommissioner er klar over dyrlægekontrollens store betydning.

Ifølge § 47 skal sundhedskommissionen hyppigt lade foretage laboratorieundersøgelser af den mælk og fløde, som forhandles i kommunen. Med hjemmel i denne bestemmelse fik embedslægerne — som ønskede at orientere sig om den hygieiniske kvalitet af landmejeriernes konsummælk — i 1954 gennemført en forsøgsvis ordning, hvorefter landpolitiet 4 gange årligt skulle udtage prøver fra samtlige landmejerier til undersøgelse i stadslægerens laboratorier i Thisted og Nykøbing M. Vedkommende mejeri og embedslæge underrettes om resultaterne, der har vekslet meget fra mejeri til mejeri. I 1956 fik man sundhedskommissionernes tilslutning til laboratorieprøver 12 gange årligt, hvilket er fortsat i 1957 og 1958. Ifølge sundhedsvedtægtens § 47 påhviler det sundhedskommissionen jævnligt at lade foretage eftersyn af mejerierne, mælkeudsalg og vogne m. m. De fleste sundhedskommissioner og sogneråd har tilsluttet sig embedslægerens forslag om eftersyn af landmejerierne ved stadsdyrlægerne i Thisted og Nykøbing M. Sådanne eftersyn påbegyndtes i 1958. Ved arbejdets tilrettelæggelse og bedømmelsen af laboratorieprøvernes resultater har stadsdyrlægerne samt veterinærinspektøren for mælkekontrollen i Jylland ydet værdifuld bistand. Idet bemærkes, at de fleste af landmejerierne sælger højpasteuriseret eller lavpasteuriseret mælk, og at et enkelt mejeri endnu i 1958 har forhandlet sødmælk, som ikke er varmebehandlet, kan følgende oplyses om resultatet af laboratorieundersøgelserne.

Laboratorieundersøgelser af konsummælk og -fløde fra landmejerierne i Thisted amt.

	1954—55			1956—57			1958		
	Kintal		Coli	Kintal		Coli	Kintal		Coli
	prøver ialt	under 25.000 kim, % af prøver	negative i % af prøver	prøver ialt	under 25.000 kim, % af prøver	negative i % af prøver	prøver ialt	under 25.000 kim, % af prøver	negative i % af prøver
I. Morsø læge-									
<i>kreds.</i>									
(8 mejerier)									
Sødmælk	98	58	52	175	81	82	121	80	72
Fløde	146	67	63	334	80	83	169	76	83
II. Thisted læge-									
<i>kreds.¹⁾</i>									
(24 mejerier)									
Sødmælk	161	34	56	495	41	59	277	59	73
Fløde	168	18	41	460	30	46	506	39	55
I + II. Samtlige									
<i>landkommuner¹⁾</i>									
(32 mejerier)									
Sødmælk	259	43	54	670	51	65	398	65	73
Fløde	314	41	51	794	51	61	675	48	62

1) med undtagelse af de 3 mejerier, der har særlig mælkevedtægt, og som er opført i tabel 12 b.

Sammenligner man tallene for landmejerierne i de to lægekredse, kan bl. a. bemærkes følgende:

Allerede ved undersøgelsernes begyndelse (1954—55) var kimindholdet i sødmælken på Mors en del mindre end i Thisted lægekreds, og for flødens vedkommende fandtes sjældnere coli og færre kim. I perioden 1956—58 er resultaterne for Morsø landmejeriers vedkommende yderligere bedret både for mælkens og flødens vedkommende og såvel med hensyn til kim- som til coliindhold.

Den hygieiniske kvalitet af konsummælk og -fløde var gennemgående dårligere for landmejerierne i Thisted lægekreds, selv om der også her fra nogle af mejerierne leveredes førsteklasses mælk. Både for mælkens og flødens vedkommende har der fra 1954—55 til 1958 som helhed været en ikke ubetydelig fremgang at notere. For landmejerierne i Thisted amt taget under eet kan det bemærkes, at konsummælkens og -flødens hygieiniske standard er forbedret betydeligt fra årene 1954—55 til 1958, og det kan formodes, at den iværksatte laboratoriemæssige kontrol har medvirket til at opnå dette resultat. For en del mejeriers vedkommende vil der dog stadig kræves en betydelig indsats for at forbedre den hygieiniske kvalitet af konsummælken og de øvrige mælke- og flødesorter, som forhandles.

Sammenligner man de i veterinærdirektoratets årsberetning for 1954 offentliggjorte samlede tal for mælke- og flødeprøver fra Danmarks byer, som har offentlig mælkekontrol, med resultaterne fra landmejerierne i Thisted amt i 1954—55 og i 1958, vil det ses, at disse endnu langt fra er så gode som de førstnævnte. En af årsagerne hertil er sikkert den manglende dyrlægekontrol med besætningerne.

	Mælk		Fløde	
	Under 25000 kim	Coli negative	Under 25000 kim	Coli negative
I. Byer med off. mælkekontrol 1954	79 %	90 %	85 %	77 %
IIa. Landmejerier i Thisted amt 1954—55	43 %	54 %	41 %	51 %
IIb. „ „ „ „ 1958	65 %	73 %	48 %	62 %

Landmejeriernes salg af konsummælk er jo gennemgående langt mindre end bymejeriernes og deres økonomiske interesse i denne side af sagen tilsvarende mindre. Men salget er stigende i landkommunerne, og det må i alle fald være i mejeriernes interesse at levere forbrugerne en så god vare som muligt. Det tør måske også formodes, at foranstaltninger til forbedring af konsummælk-produkternes hygieiniske kvalitet kan være af værdi for landmejeriernes hovedvirksomhed, smørfremstillingen, og derved få et større perspektiv for mejeribruget.

C. Diverse.

I købstæderne har stadsdyrlægerne sammen med politiet foretaget mindst 4 eftersyn årligt af mælkeudsalg, slagter- og viktualieforretninger. Der findes endnu enkelte forretninger, som særlig angående tilberedningsrummene ikke er forskriftsmæssigt indrettet, og der er givet en del mundtlige pålæg om bedre installationer, vedligeholdelse og renlighed. I landkommunerne i Thisted politikreds efterses levnedsmiddelforretninger og restaurationskøkkener jævnligt af politiet, som i årets løb har foretaget 347 sådanne eftersyn i byen og på landet.

Kontrol mea østers. Som omtalt i tidligere beretninger påbegyndtes i 1947 forsøg med kloring af det vand, som fra Klosterfjorden ved Nykøbing M. ledes ind i »Limfjordsøsterskompagniet«s opbevaringsbassiner. Man tilsætter nu luftformig klor i en koncentration på ca. 3 mg%, hvilket som regel er tilstrækkeligt. De i årets løb tagne 26 sæt vandprøver fra 6 bestemte steder i bassinerne viste sig tilfredsstillende, men i to af sætterne var kloringseffekten dog ikke helt tilstrækkelig. Østerskompagniets arbejdere undersøges af kredslægen og kontrolleres i særdeleshed med henblik på smitsomme tarmsygdomme (tyfus, paratyfus m. v.), der ikke er forekommet i beretningsåret. Fra virksomhedens hoveddepot i København undersøges prøver af østers bakteriologisk af Statens Seruminstitut.

Bolighygieine, gader, anlæg m. v.

I *Thisted* opførtes 15 nye huse med ialt 21 lejligheder (1957: 43, 1956: 10, 1955: 8, 1954: 13, 1953: 54, 1952: 37, 1951: 17, 1950: 16, 1949: 75), men der nedlagdes i årets løb 16 lejligheder. Siden krigen er lejlighederens antal forøget med over 500, men tiltrods for, at folketallet siden 1939 kun er steget med knap 1000, er der stadig mangel på lejligheder. Under kommunens husvildeforsorg var 203 personer, hvoraf 75 børn.

I *Nykøbing M.* opførtes 29 huse med 58 nye lejligheder (1957: 10, 1956: 40, 1955: 30, 1954: 65, 1953: 28, 1952: 69, 1951: 26). 12 lejligheder nedlagdes. Boligsituationen er endnu ikke god, men det lykkedes dog kommunen i 1955 at nedlægge en husvildefdeling indrettet i en gammel realskole. 16 familier med 26 voksne og 43 børn er under husvildeforsorg.

En del af byens vestlige gader er meget lavt beliggende ud mod en eng, som ved højvande i Limfjorden omdannes til en sø, idet åløb og kloakker så ikke kan komme af med vandmasserne. Husene i disse gader er meget fugtige, og regulære oversvømmelser forekommer ikke så sjældent. Et afvandingsprojekt paabegyndtes i 1957 og synes — skønt endnu ikke færdigt — at have forbedret forholdene.

Begge byer har velindrettede offentlige legepladser.

I *landkommunerne* og ikke mindst stationsbyerne bygges der ret livligt, og der er her næppe nogen egentlig boligmangel. Men mange gamle huse på landet er dårligt byggede og meget fugtige.

Idræt, friluftsliv og badning.

Begge byer har store idrætsforeninger og et velindrettet stadion. *Nykøbings* badestrand på Ørodde — kun 1 km fra byens centrum — er udmærket og veludstyret med badekabiner, toiletter, affaldskasser og vandværksvand. Her og på Refshammer findes også byens to velordnede lejrpladser.

Thisted kommunale søbad, som åbnedes i 1952, er velindrettet, men vandet forurenes ofte slemt fra kloakudløbene i havnen og øst for den, hvor der ikke er rensningsanlæg. Sundhedskommissionen har henledt byrådets opmærksomhed herpå.

Der er endnu ingen offentlig varmtvandsbadeanstalt i de to byer. *Thisted* byråd har for flere år siden hensat godt to hundrede tusinde kroner til dette formål, men der er ikke sket fremskridt med byggeplanerne.

I *landkommunerne* er der idrætspladser i næsten alle sogne, som regel i skolens nærhed.

Da camping om sommeren tager stærkt til i disse år, og da der er nærliggende hygiejniske problemer forbundet hermed, har embedslægerne på friluftsrådets og sundhedsstyrelsens foranledning eftersat samtlige *lejrpladser*. Der fandtes i 1958 følgende:

I *Nykøbing M.* 2 kommunale, velindrettede lejrpladser.

I *Thisted* 1 kommunal lejrplads, midlertidigt anbragt på gymnasiets idrætsplads og kun primitivt udstyret. Til brug i næste sæson har kommunen erhvervet et areal ud mod fjorden lige øst for byen, hvor man vil anlægge en veludstyret lejrplads.

I *Thisted* findes derudover 2 små, private lejrpladser med campinghytter.

Klitvæsenets lejrplads i *Svinkløv plantage* var primitiv og afløses i 1959 af en større og bedre indrettet lejrplads.

Ved vejen til *Bulbjerg* fandtes en primitiv, privat lejrplads, som bliver flyttet og forbedret i 1959.

I *Vilsbøl plantage* ved Vandet sø har »Forenede Danske Motorejere« i mange år haft en lunt beliggende og ret velindrettet lejrplads.

Lejrpladsen »Sjørringvold« ved *Sjørring* er ideelt indrettet og særdeles velholdt.

Ulemper forårsaget af lugt, røg, støv, støj o. l.

Naboerne til et kafferisteri i *Thisted* generes ved nedslag fra dets skorsten af forkullede kaffebønneskaller. Sagen var under sundhedskommissionens observation og ikke afsluttet ved årets udgang.

Kloakering.

Thisted. Ingen ændringer i kloakanlægget. To af byens kloakker har udløb i havnen, hvor vandet på dage med stillestående vand eller svag sydøstlig vind er stærkt forurenede af ekskrementer, præservativer m. m.

Publikum klager ofte og ganske berettiget over, at forholdene i perioder er således i fiskerihavnen, hvor fisk opbevares i hyttefade.

I anledning af at fisk herfra havde vist en afsmag, nedlagde fiskerikontrollen d. 13. juli forbud mod opbevaring af fisk m. v. i fiskerihavnen og i østre havn, et forbud som måtte opretholdes i mere end 2 måneder. Fiskehandlerne henvistes til at have deres hyttedefade liggende i yderhavnen ved benzinbroen, men også her viste vandet sig i perioder stærkt forurennet. Til undersøgelse på Fiskeriministeriets Forsøgslaboratorium indsendtes i juli, august, september og oktober prøver af havnens vand udtaget de nævnte 3 steder, som viste, at vandet i alle dele af Thisted havn kunne være stærkt forurennet. — Sundhedskommissionen henstillede til byrådet, at der snarest muligt etableres rensningsanlæg, og fiskeriministeriet pålagde sidst på året byrådet at indbringe spørgsmålet herom for en vandløbsret. Byen er igang med opfyldning af et areal øst for havnen, hvor et sådant rensningsanlæg han anbringes.

Nykøbing M. Et nyt hovedkloakanlæg, »Vibevej-kloakken«, toges i brug i maj 1956. Ledningerne føres fra engene og kolonihaverne vest for byen gennem et ældre og lidet effektivt rensningsanlæg til udløb i Klosterfjorden, som i forvejen er ret stærkt forurennet. — Byens største kloak, som modtager afløb fra de to trediedele af ejendommene, munder ud 1½ km nordøst for byens badestrand ved det såkaldte »Epidemihus«. Et stort mekanisk rensningsanlæg her, som også skal modtage spildevand fra det nye sygehus, blev opført i år.

Septictanke og sivebrønde tillades i de 2 byer kun udenfor de kloakerede områder og kun sjældent.

Landkommunerne. I adskillige landkommuner har man udarbejdet projekter til kloakering, og sådanne udførtes i Koldby, Sundby Thy og Sjørring.

I disse år, hvor der installeres så mange vandklosetter, forsømmer folk ofte samtidig at sørge for hygiejnisk forsvarlige afløbsforhold. Gadekærene i to landsbyer i Thisted lægekreds har i de senere år på denne måde ændret sig fra at være en pryd til at blive stinkende mudderpøle, beliggende midt i bebyggelsen og det ene sted lige op af skolen. Sundhedsmyndighedernes henstilling om at få afløbsforholdene saneret har hidtil ikke båret frugt. Man kan nok få råd til at installere »træk og slip«, men folk har ofte svært ved at indse, at forsvarlige afløbsforhold er en nødvendig forudsætning for, at man kan trække i snoren med god samvittighed. Man »glemmer« alt for ofte at tage sundhedskommissionen og embedslægen med på råd.

I Thisted lægekreds er i årene efter krigen under medvirken af Statens Vandløbsudvalg udført 17 kloakeringer med tilhørende rensningsanlæg, som står under landbrugsministeriets kontrol. I 14 af anlæggene foregår en mekanisk rensning af spildevandet, og i 3 anlæg (Ydby, Tvolm og Hvidbjerg) tillige rensning i biologisk filter. To gange årlig kontrolleres det, om rensningsanlæggene stadig fungerer tilfredsstillende og opfylder de fastsatte normer. Hver halve time en dag igennem udtages spildevands-

prøver fra deres tilløb og afløb, og embedslægen bemærker, om det vandløb, som bortleder kloakvandet, viser tegn på forurening. Kun få af de i 1958 foretagne eftersyn gav anledning til påtale.

Dag- og natrenovation.

Thisted. Natrenovationen ophævedes for en del aar siden, da wc-installation blev obligatorisk. Ved årets udgang var der 3094 wc-sæder i byen.

Dagrenovationen formales i et Dano-konverteringsanlæg, som toges i brug i 1949. Det ligger 3 km uden for byen ved et engdrag, som opfyldes med den formalede dagrenovation. I komposten udvikler der sig en sådan varme, at rotter ikke kan holde til i den. I byen findes 2230 skarnkasser af standardstørrelse. De tømmes ugentlig, idet de ved kommunens foranstaltning køres til Dano-anlægget med låg på og her udskiftes med kasser, som er spulet rene. I årets løb behandlede 3168 tons dagrenovation på denne måde, som for byen betyder et stort hygieinisk fremskridt.

Nykøbing M. Antallet af skarnkasser var 3290; dagrenovationen tømmes i halvt lukkede vogne og køres til byens losseplads, som for tiden er beliggende ved Klosterfjorden, hvor skraldet benyttes til opfyldning. Ved årets begyndelse fandtes endnu 172 latrintønder i brug; natrenovationen kørtes i lukkede vogne til en cementbeholder et par kilometer uden for byen, hvorfra den spredtes på nærliggende marker. Efter indstilling fra sundhedskommissionen er latrintønder afskaffet pr. 1. oktober 1958 og natrenovationskørslen ophørt.

Destruktionsanstalter.

Ingen ændringer eller nyanlæg i årets løb.

Begravelsesvæsen.

Der er givet erklæring vedrørende projekter om udvidelse af kirkegårdene i Bedsted og Stenbjerg.

Krematorier findes ikke i Thisted amt.

VII. Lovgivning vedrørende medicinalpersoner m. m.

Læger og andre medicinalpersoner.

Lov om hjemmesygepleje trådte i kraft den 1. april 1957, og arbejdet med dens gennemførelse er foran omtalt side 18.

Apotekervæsen.

Intet at bemærke.

Forhandling af svangerskabsforebyggende midler.

Intet at bemærke.

Tabel 14. VIII. Embedslægerens virksomhed

	Thisted lægekreds	Morsø lægekreds	1958 ialt	1957 ialt
<i>A. Antal embedsmæssige eftersyn og møder m. m.</i>				
Eftersyn af institutioner, virksomheder og alm. sundhedsmæssige forhold	82	45	127	104
Eftersyn i anl. af epidemiske sygdomme				1
Sundhedskommissionsmøder	6	11	17	18
Landvæsenskommissionsmøder				
Jordemoderkonferencer	2	1	3	3
Sundhedsplejerskekonferencer	2		2	1
Skolelægekonferencer	3		3	3
Andre møder og foredrag	18	3	21	12
<i>B. Retslig virksomhed.</i>				
1) Arrestlægevirkomhed.				
Antal arresthuse	1	1	2	2
„ besøg ialt	5	24	29	28
„ alm lægeundersøgelser af nyindsatte fanger	44	25	69	76
2) Anden retslig virksomhed.				
Antal lovmæssige (medicolegale) ligsyn.	40	18	58	51
„ „ „ obduktioner	5	1	6	6
„ undersøgelser af personers sindstilstand	5	3	8	13
„ andre retsmedicinske undersøgelser	2	1	3	12
„ erklæringer ang. børns avlingstid	10	4	14	21

I tilslutning til de skematiske oplysninger i tabel 14 kan oplyses, at amtslægen sammen med den farmaceutiske visitator har eftersat samtlige apoteker og som helhed fundet forholdende tilfredsstillende.

I arresten i Thisted var 5 fanger under lægebehandling.

I arresten i Nykøbing M. var 7 fanger under lægebehandling, heraf 1 indlagt i sygehus.

Ved de ifølge fængselsvæsenets cirkulære af 28 marts 1952 anordnede lægeundersøgelser af nyindsatte fanger er der i 1958 ikke gjort særlige iagttagelser angående deres helbredstilstand.

De hygieiniske forhold er i begge arresthuse tilfredsstillende, og epidemiiske eller veneriske sygdomme er ikke forekommet.

ÅRSBERETNING

FOR

THISTED AMTS TUBERKULOSESTATIONER

VED

GEORG BINDSLEV
OVERLÆGE, DR. MED.

MOGENS HOLM
AFDELINGSLÆGE

CENTRAL

Tuberkulosestationen, Skive Sygehus; telefon: Skive 1717, lokal 298.
Lægerne træffes på telefon Skive 1717, lokal 245.

NYKØBING MORS

Sygehuset; stationens telefon: Nykøbing 574.

Konsultation: hver fredag kl. 10—12,

1. og 3. torsdag i hver måned, kl. 15—16½.

Eftersyn af tuberkulinprøver, BCG-vaccination m. v.:

hver mandag kl. 17—18.

Sygeplejersken træffes iøvrigt på telefon Nykøbing 810.

VESTERVIG

Sygehuset.

Konsultation: 1. torsdag i hver måned, kl. 10—11.

Sygeplejersken træffes iøvrigt på telefon Nykøbing 810 eller 574.

THISTED

Sygehuset; stationens telefon: Thisted 448.

Konsultation: hver mandag kl. 10½—12½.

2. og 4. torsdag i hver måned, kl. 14½—16.

Eftersyn af tuberkulinprøver, BCG-vaccination m. v.:

hver fredag kl. 17—18.

Sygeplejersken træffes iøvrigt på telefon Thisted 879.

FJERRITSLEV

Sygehuset.

Konsultation: 4. tirsdag i hver måned, kl. 10—11.

Sygeplejersken træffes iøvrigt på telefon Thisted 879 eller 448.

Tuberkulosestationerne er lukkede: søn- og helligdage
grundlovsdag efter kl. 12
juleaftensdag
mellem jul og nytår

Bestyrelsens formand: amtmand *H. Egedorf*, Thisted.

Leder: overlæge, dr. med. *Georg Bindslev*.

Afdelingslæge: *Mogens Holm*.

Regnskabsfører: amtsfuldmægtig *Nissen*, amtskontoret, Thisted.

Sygeplejerske frk. *Sinne Hansen*, Thisted, telefon 879.

Sygeplejerskestillingen i Nykøbing M. er vakant.

Stationsarbejdet omfatter Thisted amtslægekreds, herunder købstæderne Nykøbing Mors og Thisted, med et samlet indbyggerantal på 85632. Der holdes faste konsultationer i *Nykøbing, Vestervig, Thisted og Fjerritslev*.

Samlet antal fastavertede lægekonsultationsdage	Stationen i				hele amtet
	Nykøbing	Vestervig	Thisted	Fjerritslev	
	70	11	72	12	165

Det samlede antal konsultationer i 1958 var 15966.

Konsultationerne fordeler sig på de 4 distrikter og for hele amtet som vist i følgende tabeller.

Antal konsultationer.

Tuberkulose- stationen i		1958	1957	1956	1955	1954	Årsgennem- smit 1949—53
Nykøbing	Land	1259	1218	1609	1383	1448	1312
	by	858	969	1282	1023	1244	1375
	rutine-us.	3060	2846	6791	1479	677	1833
	Ialt:	5177	5033	9682	3885	3369	4520
Vestervig	Land	346	346	337	280	363	216
	rutine-us.	126	499	449	87	45	51
	Ialt:	472	845	786	367	408	267*
Thisted	Land	2294	2149	2310	2398	2722	3517
	by	881	1406	1197	1156	1120	1659
	rutine-us.	6790	4498	4179	2113	1886	3080
	Ialt:	9965	8053	7686	5667	5728	8256
Fjerritslev	Land	204	201	175	165	247	85
	rutine-us.	148	89	172	62	51	57
	Ialt:	352	290	347	227	298	142*
Tilsammen Thisted amt	Land	4103	3914	4431	4226	4780	4890
	by	1739	2375	2479	2179	2364	3034
	rutine-us.	10124	7932	11591	3741	2659	4934
	Ialt:	15966	14221	18501	10146	9803	12858**

*) kun 1953, sept.-dec.

**) uden folkeundersøgelserne.

I følgende oversigt indgår en og samme person kun een gang i kalender-årets løb.

Antal undersøgte personer.

	by	land	ialt
Børn (under 15 år).....	2029	3977	6006
Mænd, 15 år eller over.....	1488	1469	2957
Kvinder, 15 år eller over.....	1072	1173	2245
Ialt:	4589	6619	11208

Foranledningen til undersøgelsen af de 5202 voxne.

Tidligere konstateret tub. sygdom.....	273
symptomer	653
tuberkuløst milieu	269
obligatorisk undersøgelse (rutine-us.)	3820
andre forhold	187

I 1958 er fundet 18 tilfælde af anmeldelsespligtig tuberkulose i ånde-
drætsorganerne, heraf 15 nye tilfælde og 3 recidiver:

	Nye tilfælde			Recidiver		
	by	land	ialt	by	land	ialt
Børn (under 15 år)....	0	1	1	0	0	0
Mænd, 15 år eller over	2	7	9	0	2	2
Kvinder, 15 år eller over	4	1	5	0	1	1
Ialt:	6	9	15	0	3	3

De 15 nye tilfælde er alle lungetuberkulose.

Fordeles de 15 nye aktive tilfælde af lungetuberkulose efter de forhold, der har givet anledning til undersøgelsen, fås følgende skema:

Anledning til undersøgelsen	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
Symptomer	13*	5	11	6	7	17	18	11	20	25
tuberkuløst milieu	1	1	1	0	0	2	7	2	10	11
folkeundersøgelsen 1950	0	0	0	0	0	0	0	4	25	—
folkeundersøgelsen 1953	0	0	0	0	5	2	—	—	—	—
anden rutineundersøgelse	0	1	0	0	2	1	1	1	1	1
anden tuberkulose el. tidl. tub. . .	1	1	0	0	0	0	0	0	4	4
anden årsag	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0

*) heraf 4 konstateret andetsteds.

Tabellen viser, at langt de fleste af de nye tilfælde af tuberkulose er fundet ved undersøgelse af patienter, der henvises af de praktiserende læger på grund af symptomer; man må derfor fremdeles indskærpe nødvendigheden af undersøgelse, hvis der er selv de ringeste symptomer, der kan tyde på tuberkulose. Det må dog fremhæves, at rækkeundersøgelser og begrænsede folketuberkuloseundersøgelser også i fremtiden har sin store betydning, når målet er at få tuberkulosen praktisk talt udryddet.

Årligt fund af nye aktive tilfælde af lungetuberkulose, 1949—1958:

	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
+ TB i expectorat	12	4	8	5	6	14	18	10	29	23
+ TB i ventrikelskyllevand	2	4	4	1	7	8	7	3	21	12
lukket aktiv lungetuberkulose....	1	1	0	0	2	0	1	5	10	6
Ialt:	15	9	12	6	15	22	26	18	60	41

I 1958 er desuden fundet 6 nye tilfælde (og 1 recidiv) af tuberkulose uden for åndedrætsorganerne, heraf 5 konstateret andetsteds (på hospitalsafdelinger etc.

I de følgende 2 tabeller gives en oversigt over tuberkulosen i Thisted amt.

Tuberkuloseregister for Thisted amt.

	Tub. pulm.	Anden tub.	Ialt
Patienter overført fra 1957	126	31	157
Tilgået tuberkuloseregistret i 1958	3	1	4
Patienter, hvis sygdom er konstateret i 1958.....	15	6	21
Patienter, som er tilflyttet i 1958	4	0	4
Patienter, som tidligere er registreret som tub. pulm., nu registreret som anden tuberkulose.....	0	0	0
Patienter, som tidligere er registreret som anden tu- berkulose, nu registreret som tub. pulm.....	+1	÷1	0
Ialt indgået i tuberkuloseregistret	149	37	186
Udgået af tuberkuloseregistret ved årets udgang:			
Helbredt	25	12	37
Fraflyttet	4	0	4
Døde af tuberkulose.....	1	0	1
Døde af anden årsag	3	1	4
Ialt udgået af tuberkuloseregistret	33	13	46
Overført til 1959	116	24	140

De 5 patienter (4 med tub. pulm. og 1 med extrapulmonal tuberkulose), som døde i 1958, havde stationerne forinden kendskab til. Dette i modsætning til de forgående år, hvor tuberkulosestationerne for flere patienters vedkommende først fik besked gennem dødsanmeldelsen, hvilket forhold må indskærpe nødvendigheden af henvisning til undersøgelse på tuberkulosestation, hvis der er selv de ringeste symptomer, der kan tyde på tuberkulose. Tidlig diagnose har også i høj grad betydning derved, at den muliggør hurtig og grundig undersøgelse af den syges milieu, hvorved atter nye tilfælde vil kunne findes.

Oversigt over tuberkulosepatienter i Thisted amt 31. december 1958.

1. Lungetuberkulose, +TB i 1958:					
	Mænd	Kvinder	Drenge	Piger	Ialt
Expectorator +TB	15	8	0	0	23
Ventrikelskyllevand +TB	6	3	1	1	11
tilsammen	21	11	1	1	34
2. Lungetuberkulose, tidligere +TB:					
	Mænd	Kvinder	Drenge	Piger	Ialt
Sidst bacillær i 1957.....	3	9	1	0	13
Sidst bacillær i 1956.....	18	12	1	0	31
Sidst bacillær i 1955.....	5	4	0	0	9
TB påvist før 1955.....	14	12	0	0	26
tilsammen	40	37	2	0	79
3. Lungetuberkulose, TB aldrig påvist:					
	Mænd	Kvinder	Drenge	Piger	Ialt
Aktiv i 1958.....	1	0	0	0	1
Aktiv i 1957.....	0	0	0	1	1
Aktiv i 1956.....	0	0	0	0	0
tilsammen	1	0	0	1	2
Lungetuberkulose ialt	62	48	3	2	115
4. Anden tuberkulose:					
	Mænd	Kvinder	Drenge	Piger	Ialt
Pleuritis serosa primaria	0	1	0	0	1
Andre tub. sygdomme	6	18	0	0	24
tilsammen	6	19	0	0	25
Tuberkulosepatienter ialt	68	67	3	2	140

Det fremgår af tabellen, at tuberkulosestationerne i 1958 har fået forbindelse med 25 af de patienter, der i Thisted amt er lidende af extrapulmonal tuberkulose; det er samme antal som i det foregående år, men de 25 repræsenterer sandsynligvis ikke det virkeligt eksisterende antal. I denne forbindelse erindres de praktiserende læger og sygehusene om den pligt, de siden 1. januar 1951*) har til at anmelde ikke alene tilfælde af lungetuberkulose, men også alle andre tilfælde af tuberkulose, såsnart de er konstateret, til amtets centraltuberkulosestation, Skive.

Følgende tabel viser en opgørelse pr. 100000 indbyggere:

Åbne tilfælde af lungetuberkulose (exp. +TB)	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
	27	20	32	20	29	40	50	51	62	58
Døde af lungetuberkulose ..	1	2	1	2	3,5	8	3,5	13	7	19

*) Jfr. Sundhedsstyrelsens »Cirkulære til landets læger vedrørende anmeldelse af tuberkulose« af 19. december 50. I cirkulæret bemærkes, at praktiserende læger, der stiller diagnosen tuberkulose, fritages for at udfylde anmeldelsesblanketten, såfremt patienten strax henvises til nærmere undersøgelse og behandling på tuberkulosestation, specialafdeling eller hos speciallæge. — Fra 1. jan. 57 benyttes i stedet for den hidtil anvendte blanket et anmeldelseskort, formular 4202.

De bacillære tilfælde i amtet er muligt såvidt alle typebestemt. Tuberkulosestationerne har kendskab til 11 patienter med *bovin* infektion, deraf 2 nykonstateret i 1958.

Af de 15 nye tilfælde af tuberkulose i åndedrætsorganerne i 1958 er ingen fraflyttet amtet. Tilfældene fordeles i husstande som følger: 2 af de 15 tilfælde var uden husstand, de resterende fandtes i 13 husstande med ialt 61 medlemmer, hvoraf 59 er blevet undersøgt, dvs. 97 %.

Af de 6 nye tilfælde af tuberkulose uden for åndedrætsorganerne i 1958 er ingen fraflyttet amtet. Tilfældene fordeles i husstande som følger: 1 af de 6 tilfælde var uden husstand, de resterende fandtes i 5 husstande med ialt 12 medlemmer, hvoraf 11 er blevet undersøgt, dvs. 92 %.

Oversigt over arbejdet på stationerne i 1958.

Til sammenligning anføres tallene fra de foregående år.

	1958	1957	1956	1955	1954	Årsgennemsnit 1949/53
Røntgengennemlysninger	5482	6558	5390	5280	5686	6303
Skærbilledfotograferinger	7763	4288	5314	1788	1196	1555*)
Røntgenfotograferinger	699	736	707	739	891	1073
Tomografier	10	20	16	6	7	13
Expektoratundersøgelser	304	330	331	256	346	355
Ventrikelskyllevandsunders.	162	165	247	193	230	157
BCG-vaccinationer	140	162	512	213	314***)	971**)
Gennemlysning pr. 10000 indbygg.	640	763	623	608	657	728
Røntgenfoto pr. 10000 indbygg.	82	86	82	85	103	124

*) uden folkeundersøgelserne.

***) Desuden i samarbejde med skolelæge Westh og Statens Serum-institut vaccination af en del skolebørn.

**) Desuden i samarbejde med Statens Serum-institut vaccination af en del skolebørn.

De mange skærbilledfotograferinger i 1956, 57 og 58 skyldes for en stor del skoleundersøgelserne.

Med hensyn til BCG-vaccinationerne henstiller man til de praktiserende læger at foretage BCG-vaccination i tilslutning til »børneundersøgelserne«.

De henviste patienters læger har fået meddelelse om resultatet af alle undersøgelser, og følgende forholdsregler er blevet anbefalet:

16 patienter: indlæggelse på hospital
 32 — : indlæggelse på sanatorium
 0 — : indlæggelse på børnesanatorium

Sygeplejerskerne har foruden selve stationsarbejdet udført et betydeligt arbejde ude i amtet blandt tuberkuloseramte familier og i familier under observation for tuberkulose.

Der er aflagt 1151 hjemmebesøg, med 1963 konsultationer.

Der er foranlediget desinfektion i 3 hjem. Stationerne har udlånt 3 desinfektionssæt og har udleveret 10 liter sapoformol.

Distriktssygeplejerske frk. *Brøgger* fratrådte på grund af alder den 1. juni 1958 efter mange års fortjenestfuldt arbejde ved tuberkulosestationerne.

Sygeplejerske frk. *Sinne Hansen* er fra 1. juni 1958 ansat for Thisted distrikt. Stillingen som sygeplejerske for Nykøbing distrikt er vakant, men forventes besat i meget nær fremtid.

Fra 1. april 59 er centralen for tuberkulosestationerne i Thisted og Viborg amter flyttet til den nye centralstation ved Skive sygehus.

Til slut vil tuberkulosestationerne rette en tak til de praktiserende læger for godt samarbejde. Det er ikke mindst lægernes henvisning af patienter med de mindste mistænkelige symptomer, der giver os mulighed for at finde frem til tilfælde med begyndende lungetuberkulose.

UDGIVELSEN BEKOSTET AF THISTED AMTSRÅD